

„Jestliže si na šedesátá léta pamatuješ,
nebyl jsi doopravdy u toho.“

Paul Kantner

MOJE PAPIROVÉ

SIXTIES

*(Papírové vzpomínání. Bez jazykové úpravy. Jen pro zvané. Věnuji
těm, kteří stavěli srub, Yanovi z Glenyanu ... a svým vrstevníkům, kteří
na papírové milníky těch let rádi vzpomínají, živým i mrtvým)*

© Vladimír Tučapský, 2003 a 2010

One, two, three, four, five ... sixties! Ještě jsem stihl aktivně se do *zlatých šedesátých* zapojit, byť se nejednalo zrovna o podepsání petice Dva tisíce slov nebo bubnování v některé z tehdejších big-beatových kapel. To až dnes mi při ohlížení zní adekvátní hudební sound, který tehdy mé chlapecké uši ještě neregistrovaly. Tehdy mne zajímal především potištěný papír. Knížky, časopisy, ilustrace, komiksy, fotky. Dodnes mne spolehlivě navrátí do těch časů, mnohdy spolehlivěji, než mé vlastní dětské deníky a kresby, často stylizované právě podle oblíbených knih a časopisů. Stačí zahlédnout dobovou časopiseckou obálku, zalistovat knihou, najít detail komiksového políčka, nasát vůni starého papíru — a *moje sixties* se vracejí. Jak je ale přepsat do slov, co nevynechat a co zdůraznit, co nezahnat příliš usilovným vzpomínáním?

Básničky, říkanky, omalovánky, leporela... Dávno počmárané, potrhané, vyhozené a zapomenuté. Děs z některých pohádek, třeba z té o jezinkách, co unesly Smolíčka a nahého ho chtěly sníst. Nebo o bezcitné holčičce-napichovačce hmyzu; na konci byla sice podle zásluhy potrestána, malému čtenáři se však příliš neulevilo. Sešitkové pohádky s přemírou „ř“, které jsem slabikoval u logopeda.

V ilustracích Svolinského, Trnky nebo Zábranského se otevíraly zase jinak vonící světy. Pak všechny pohádkáře převálcoval Josef Lada se svými ohromujícími konturami. Plno stránek z jeho knihy Dětem mám rozrytých od tehdejšího pilného obkreslování, například ty s peklem

smrdícími čerty nebo s venkovskými kluky v zalátaných kalhotách na jedné kšandě. Někde v knihovně rodičů jsem objevil reprodukci renesančního obrazu se svatým Šebastiánem probodaném šípou, která mě strašila i přitahovala zároveň. Nerozuměl jsem tomu výjevu, šípy jsem měl dosud spojené pouze s indiány. Na gramofonu jsem si přehrával fonokarty se scénkami Spejbla a Hurvínka, Čapkovy pohádky v Högerově přednesu a desku Ferda Mravenec na výletě, kde Ferdu namluvil Strýček Jedlička a Pytlíka Rudolf Deyl. Slabikář pro první třídu ilustroval Václav Junek. Ve školním roce 1964-65, kdy jsem tu učebnici nosil v červené aktovce na zádech, jsem netušil, že tenhle pán kdysi nakreslil také pár příběhů Rychlých šípů...

Ještě před školou mne však formovaly Radslavice, malá vesnička na úpatí Dražanské vrchoviny, kde bydleli babička a děda. V Radslavicích jsem byl něco jako malý Bobeš, ale bez sociálních problémů. Domek a dvůr uprostřed vesnice, za stavením ovocný sad, humna, potůček. Hrál jsem si s kůzlátky, krmil králíky, díval se na vepře, bál se hus a krůt. Na potoce jsem stavěl hráze, v sadu jsem zvědavě nakukoval přes zídku, když se něco dělo v sousedícím Kulturním domě. Jezdil jsem na káře, vyrobené z dětského kočárku, dolů z kopce až k obchodu, kde jsem si koupil šumák a pak tlačil káru zpátky nahoru ... a tak pořád dokola. Strýc Tonda měl motorku a vzduchovku, po obojím jsem toužil. Fascinovaně jsem sledoval dědu, když zabíjel úderem ruky králíky a pak je stahoval z kůže. Chtěl jsem být pošťákem jako radslavický pan Štrajt. Hned za vesnicí začínala vojenská oblast, kolem našeho stavení často procházeli vojáci, prosil jsem je o odznaky. Se sestrou a několika dětmi ze sousedství jsme snili o klubovně, tehdy jsme tomu ale říkali besídka. Děda byl tesař, slíbil nám ji postavit na zahradě. Nejvíce se mi zamlouvalo, že vnitřní stěny besídky budou oblepeny barevnými obrázky z časopisů, z Květů, Ženy a módy, Vlasty... Kouzlo výstřižků, obrázků, časopiseckých obálek! Měli jsme na dvorku dřevěný záchod, kde kolem mísy ve výšce očí sedící postavy byly na prknech připíchány různé výstřižky, moc se mi ta pestrá koláž líbila. Na jedné fotce tam byl kluk, který neměl ruce a ukazoval, jak kreslí a píše nohama. Toho jsem obdivoval. V Radslavicích jsem taky viděl první televizor, měli ho u sousedů, s jejichž Frantou jsem kamarádil.

Jednou jsme byli s Frantou u nich v pokoji a v TV zrovna z plného hrdla zpíval Karel Gott. Franta mi poradil, že když do zadní stěny televizoru silně zakřičím, Gott mne uslyší. Zcela bezelstně jsem vzadu do přístroje volal „Karle, ahóóój“ a vždy se rychle nahnul dopředu a díval se, jak na to Karel reaguje. „Musíš silněji“, pobízel Franta, který byl asi tak o dva tři roky starší a jistě se nad balíkem z města skvěle bavil.

V Ostravě jsme bydleli na Rybnické (později Revoluční, dnes Českobratrské) ulici, hned vedle mostu před Zimním stadionem. Na ulici byl rušný provoz a naproti domu hučící hospoda, takže jsem moc ven chodit nemohl. A dvorek byl stinný, malý a zaprášený, v jednopatrovém domě jsem neměl kamarády, se sestrou jsme byli stále na válečné stezce; asi i proto jsem nejvíc inklinoval ke čtení. Má první, samostatně vybraná a bez cizí pomoci přečtená knížka se jmenovala Kozlíček Kaštánek. Vyprávěla o kozlíkovi-tulákovi, který musí uprchnout z domu, protože mu zlotřilý řezník usiluje o život. Četl jsem rád Sekoru, Říhu, Plevu, Čtvrťka, samozřejmě Ladova Kocoura Mikeše. V Sovětské knize prodávali obrázkový sešit Pifova nová dobrodružství, v něm jsem znal z paměti každou čárku. Vybavují se mi živě tituly jako Tlapka a Lapka, Ondra a tři Mart'ánkové, Cirkus U tří slunečnic nebo Jak šel slon na houby. Miloval jsem tlusté knížky o Neznámkovi a svérázných občanech Kvítekova, ještě víc mi ale k srdci přirostly dva díly o Šroubkovi a jeho dojemných příhodách, ilustrované Vladimírem Fukou. A bezvadné byly Děti z Bullerbynu. Spolužák Zdeněk Král vychvaloval Medvídku Pú; taky jsem si Púa půjčil, ale neoslovil mne tehdy. Nosil jsem si domů hromady knížek z dětského oddělení městské knihovny, kam jsem se přihlásil na začátku druhé třídy. Knihy tam byly většinou obaleny do šedomodrého (nebo i hnědé?) papíru, zvědavě jsem slabikoval tituly na hřbetu a jednu po druhé bral z regálů, listoval, prohlížel si obrázky a rozhodoval se, co z té bohaté nabídky vzít s sebou domů. Dobře si pamatuji návštěvu naší druhé bé v této své knihovně: každý se udiveně rozhlížel kolem sebe, jen já se tam orientoval jako doma a byl jsem pyšný, když mne paní knihovnice před spolužáky pozdravila jako starého známého.

Mezi první dětské časopisy, skrz ně jsem si budoval obraz Světa i Vesmíru, patřila rozhodně Mateřídouška, cele jsem však prožíval až Ohníček. Ohníček začal v první půlce šedesátých let opouštět nudné veršovánky a mravoučné bajky a tíhl víc k dobrodružnému žánru, což mne přitahovalo. Tenhle civilnější kabát však oblékal jen pozvolna — co však přilétlo náhle, doslova jako blesk, to byly filmy o Vinnetouovi. Poklad na Stříbrném jezeře se v našich kinech objevil na jaře 1964. Moji vrstevníci i o pár (víc ne!) let starší spolužáci zažívali specifický historický předěl. Bylo to opravdové uhranutí, Vinnetou byl po všech těch pohádkových figurkách a předepsaných vzorech první skutečná modla, první spontánně a jednohlasně zvolený náčelník. Ve světě prožívali beatlemánii, my školáci měli Vinnetoua. Nastalo období horečnatého shánění kapslovek, luků a čelenek, našívání záclonových třásní k pomalovaným košilím, sbírání obrázků a fotografií, zahájení čilého výměnného obchodu. Na každé cestě ze školy nakukování do trafiky, zda mezi vystaveným zbožím nebude něco nového vinnetouovského — i kdyby to měl být jen aršík českých poštovních známek s indiánskými exponáty Náprstkova muzea. Ti nejstatečnější utíkali z domu a svůj indiánský běh směřovali k západu, kde někde v dálce ležela země Apačů... Svoji první vinnetouovskou fotku, malou a černobílou, jsem získal na pouti: profil Old Shatterhanda shlíží na smutnou Nšo-či. (Později jsem ten snímek získal v barevné verzi a širším záběru, i s nebem a rukama.) V březnu 1965 měl konečně premiéru díl Vinnetou, kde se oba slavní reci seznámili a sbratřili, a do prázdnin dorazil do kin i Rudý gentleman. Fotografií v mé sbírce přibývalo — abych si je označil, ustříhával jsem na nich rohy. Toužil jsem vlastnit sérii barevných číslovaných pohlednic kompletní (nakladatelství Pressfoto jich vydalo třicet); přitažlivé (ale dražší) byly také pohlednice s podlouhlou fotografií a připojenými třemi diáky. Kupoval jsem tyto drahokamy převážně v kině Družba, byly vystaveny v pokladně nad schodištěm, stačilo jen nahlásit číslo snímku a do misky položit korunu (či víc). První dva ročníky ZDŠ jsem chodil do školy v Ostrčilově ulici. Ředitel byl vysoký a štíhlý, nosil modrou košili a velice se podobal Lexi Barkerovi; obdivně jsme na něj hleděli, když kráčel po chodbě. Náhodou se mi dostalo do ruky jedno číslo časopisu s názvem Pionýr,

bylo to na nádraží ve Vyškově v únoru 1965. Vinnetouovskou obálku maloval Zdeněk Burian, uvnitř čísla byl úryvek z Mayova románu o vodním souboji Old Shatterhanda s Inču-čunou a já prvňák na tu nefilmovou podobu svých idolů zíral celou cestu do Ostravy jako očarovaný. (Až mnohem později jsem zjistil, že právě v tomto šestém čísle na straně 17 redakce ohlašovala otiskování Hochů od Bobří řeky — to bylo tedy asi mé první nevědomé setkání s J. Foglarem.) Vzpomínám i na přitažlivý Krumův seriál v Zápisníku. Četl jsem jen pár pokračování, bylo to vždy během návštěv příbuzných v Havířově, kteří časopis kupovali. Nejvíc si vybavuji části, kde Old Shatterhand v souboji prostřelí prolhanému Tanguovi kolena; v té době jsme zřejmě do Havířova jezdili nejvíc.

Ohniček, poslední dva tři ročníky formátu A4, byl výborný společník. Naše seznamování mám spojena s nádražím v Ostravě – Přívoze, někdejším starým dřevěným nástupištěm, kde jsme vždy v sobotu kupovali čtení do vlaku a pak odjížděli poschodovým osobákem do Frýdku-Místku a poté autobusem do jedné pronajaté světničky pod horou Prašivá. Zde jsem s výhledem na Beskydy pečlivě studoval každé ohničkovské číslo. Rukopisy tehdejších kreslířů (Miloš Noll, Karel Franta, Jan Brychta, Vratislav Hlavatý a další) se mi natrvalo vryly do paměti, hlouběji než ten horský hřeben za oknem. V září 1965 jsem postoupil do druhé třídy a Ohniček začal na zadní straně otiskovat Milerův seriál Robot Miki. Příběhy kluka Jirky a Mikiho, robota, který svému pánovi pomáhá realizovat kovbojsko-indiánské nápady, se mi nesmírně líbily. Teď už jsem si začal časopis sám hlídat a za korunu kupovat, nejbliže jsem to měl z domu do staříčké prodejny Tabáku v Poděbradově ulici. Kromě seriálů a povídek jsem měl rád hádanky, testy, vtipy, písničky. Celý ten časopis byl milý, hravý a poctivě dělaný. K Mikimu záhy přibyl Frantův Malý Vinnetou, což byla další přesná trefa do mého tehdejšího sedmi-osmiletého snění. Oba seriály jsem intenzivně prožíval nejméně rok. Hodně jsem se o Mikiho bál v září 1966 a soucítil jsem se smutným opuštěným Jirkou, když mu robota zcizil ten protivný rybář v bekovce. Stejně tak jsem se těšil na bezvadné Mikulášovy patálie i Sempého obrázky, smál jsem se a četl je stále dokola. Ohniček otiskoval i převyprávěné mayovky a brzy přišel se

vkádanými romány: vydal Tave-Šalu s nezvykle barevnými Vraštilovými ilustracemi, pak Strašidlo Cantervillské s Cyrilem Boudou a poutavý Sienkiewiczův román V pustinách s původními obrázky Věnceslava Černého. Když se v září 1968 Ohníček zmenšil a roztáhl (a ztloustl), trochu mě zklamal, i když obsah zůstal nadále pestrý a nové seriály (třeba Rex Star!) byly napínavé. Ale to už jsem s dalšími léty poznával další společníky.

Zcela přirozeně jsem o prázdninách přivedl Vinnetoua i k babičce a dědovi do Radslavic. Tady nebyl problém sehnat peří do čelenky nebo udělat si primitivní zbraně a prohánět jimi *komančské* slepice. V létě 1965 nebo 1966, než se prarodiče přestěhovali do Vyškova, jsem na dvorku učinil úžasný objev. Těsně u králíkárně jsem zničehonic vyhrabal bubínkový revolver, opravdový kolt! Neměl jsem tušení, jak se tam mohl ocitnout. (Snad si tam zbraň kdosi zahrabal za války; prarodiče byli v roce 1940 vystěhováni a stavení obsadili Němci.) Všechno se to v mé asi osmileté duši míchalo: úžas a nadšení, ale

i strach ze skutečné střelné zbraně (hned jsem poznal, že nedržím žádnou hračku, už ta tíha), horečnaté uvažování, kam revolver schovám před dospělými, opatrná a zvědavá manipulace se spouští.

A opět nadšení, že vlastním *opravdický* kolták! Snil jsem, kterak v září své spolužáky v Ostravě překvapím, kterak z greenhorna Vládi, navštěvujícího potupný nápravný tělocvik, se stane rázem Vlád'a Shatterhand... Jak dětinské byly náhle všechny ty praky, špuntovky, kapslovky nebo pistolky vyráběné z velké krabičky od sirek, prádelního kolíku a gumičky — *pah!* Dopadlo to ale jinak, tajemství jsem si přece jen nenechal pro sebe: můj oblíbený strýc Tonda mi revolver vzal k sobě se slibem, že mi z něj udělá bezpečný poplašník. Ale zbraň jsem už nikdy více neviděl. Strýc v odpovědích na mou urgenci vytrvale kličkoval a mlžil... a brzy nato začaly starosti se stěhováním.

O prázdninách 1966 jsem byl poprvé v Praze, samozřejmě s rodiči a sestrou, ubytování jsme ten týden byli v bytě známých na Proseku. Chodili jsme po památných místech, ale v paměti mi toho zůstalo málo, jen Maroldova prostorová Bitva u Lipan, pokřivená zrcadla

na Petříně nebo výborné živé šermířské představení Mušketýři a bandité na dvoře Vojenského muzea. Nebo plavba parníkem po Vltavě, kdy vítr sebral mámě papírovou bankovku ve chvíli, když platila číšníkovi a odvál ji do řeky. Celkově to však byla otrava, památky mne většinou nezajímaly, neměl jsem s sebou kamaráda, jistě bylo vedro a já byl, jak ukazují diáky, navlečen do svátečního oblečku a baretu. (Co bych za to dal, kdybych se dnes mohl projít Prahou roku 1966!) Nejšťastnější jsem byl ve chvíli, kdy jsem před bránou výstaviště v Holešovicích objevil obrovský panel, reklamu na film Old Shatterhand s namalovaným Shatterhandem v životní velikosti. Kdepak korunovační klenoty, tohle byl pro mne vrchol pražské návštěvy: Old S. a Vlád'a T. na společné fotografii.

Na konci druhého ročníku jsem se rozloučil se svým tehdejším nejlepším kamarádem Jendou Robkem i celou třídou. Přešli jsme spolu s Pavlem Rajmonem do jiné školy, která se soustředila na rozšířenou výuku cizích jazyků (ruštinu jsme měli od třetí, anglický či německý jazyk od páté). Už jsem nemusel docházet do ranního nápravného tělocviku, ale zase přibyla hudební škola a dětský pěvecký sbor. Ve sboru jsem měl přezdívku Zvoneček (tím jsem se pochopitelně klukům ve třídě nechlubil) a vůbec mě to tam nebavilo, ani kolegové ani infantilní písničky; ulíval jsem se, jak se dalo. Stejně tak jsem neměl rád hodiny klavíru — mě zajímala česká pop music, ne Czerného stupnice. Hudební škola na ulici Osvoboditelů byl řetěz utrpení, noční můra: učitelka klavíru byla nepříjemná, v šatně mi jednou ukradli cvičky, jindy jsem zase zranil spolužáka, když se žert změnil v neštěstí. Občas jsem měl k těm hodinám takový odpor, že jsem párkrát šel za školu, procházel jsem se po městě a doma pak lhal. Hodiny to musely být asi opravdu pramálo příjemné, protože já byl spíše tichý a opatrný (i když často zbrklý) kluk, co se vyhýbá lžím nebo průšvihům; na rváče jsem neměl figuru ani vyřídilku, raději jsem pozoroval a promítal do spolužáků a situací vlastní příběhy. V té době jsme se stěhovali z Revoluční do krásného a velkého bytu na Veleslavínovu ulici. Měl jsem konečně vlastní pokojík! I když jen kamrlík s malým oknem a skříní vestavěnou ve zdi, kam se stěží vešel gauč a sklápěcí stolík. Školu jsem měl hned naproti, taky to bylo blíž k Pavlu Rajmonovi na Ženíškovu ulici a Zdeňku Královi a tamějším

klukům. Kousek jsem to měl do papírnictví, mého oblíbeného obchodu, i do kina Družba, to stálo na konci naší ulice. (Na Veleslavínové vedle kina měly budovu i tiskárny, kde se mimo jiné tiskla románová Stínadla pro OKZ.) Chodil jsem dál do knihovny, sbíral fotky Vinnetoua, angličáky, známky a nálepky od sirek, opisoval jsem si do sešitu texty písniček, co zpívali Neckář, Vondráčková nebo Matuška, kupoval si Ohníček. Kamarádil jsem nejvíc s Pavlem Rajmonem. Spolu jsme měnili známky, hodiny jsme vydrželi pouštět si autíčka po žehlicím prkně, chodili jsme se dívat do parku na tenisové kurty nebo jsme si hráli u letadla instalovaném v parčíku před Novou radnicí. Chodíval jsem rád k Pavlovi na návštěvu i proto, že Rajmonovi měli televizor, a tak jsme se dívali na Robota Emila, Klauna Ferdinanda nebo Pojarovy medvídky. Spolu jsme navštěvovali schůzky Jiskříček a dokonce jsme s ostatními spolužáky v březnu 1967 skládali pionýrský slib. Jiskříčko-pionýrské období bylo poměrně bezbarvé. Zůstávali jsme jednou týdně po vyučování ve škole, pod dohledem vedoucí si četli Veselé kartinky nebo hráli hry a taky jsme psali dopisy svým korespondenčním druhům v SSSR. (Já si dopisoval s Vítou z tábora Artěk, vyměňovali jsme si známky a zdvořilostní fráze a snad mi jednou od něj přišla i fotka jakési sovětské filmové star...) Pak se to pionýrování ještě dlouho před Pražským jarem postupně vytrácelo, ani nebylo zapotřebí se odhlašovat.

Jednou jsme s Pavlem šli na poštu u Husova sadu, kde v přízemí po pravé straně byla přepážka s novinami, a tam jsme objevili a hned zakoupili časopis Pionýr. (Už to byl ten menší formát, číslo 6 z února 1967.) Zaujala nás Nepraktova legrační obálka, obrázky aut, Kopyto a Mňouk, kreslené vtipy, seriál a — Burianův Tarzan. Právě v tomto čísle začal totiž Tarzan vycházet na pokračování, byl představen ve zvlášť působivé scéně, kdy zápasí se lvem. Bylo to úžasné: tenhle urostlý vlasáč jde na lva jen s dýkou! Pierre Brice taky v jednom Vinnetouovi zápolil s medvědem ozbrojen pouhým nožem, ale tomu jsme se už smáli, poznali jsme trik. Tohle však vypadalo jako skutečnost. Kdo je ten neznámý, jak souboj dopadne? Začali jsme časopis pravidelně kupovat. S každým dalším číslem jsem byl více

a více spokojen, trefil jsem nejen na Tarzana, ale i na zjevně nejšťastnější údobí tohoto měsíčníku. Byl to takový starší bratr Ohníčku, nacházel jsem tam staré známé ohníčkovské ilustrátory: Brychtu, Kalouska, Vraštila, Borna... Moc jim to slušelo i tady.

Brzy do mého života vběhla pětice dalších papírových postav. Ostravský kulturní zpravodaj začal od září 1966 přikládat do každého čísla přeložený list formátu A4 se dvěma příběhy Rychlých šípů; to jsem tehdy ale ještě nevěděl. Regionální OKZ se kupoval kvůli přehledu kulturních a společenských akcí, byly tam ale i recenze nebo krátké rozhovory; trochu se divím, že jsem na časopis nenarazil doma nebo že nikdo ze spolužáků nepřinesl barevný seriál do třídy, jistě by to vzbudilo rozruch. Já RŠ objevil až v příběhu o založení Bratrstva kočičí pracky, což je díl, který vyšel v dubnu 1967. Jaké to bylo nádherné jaro! Soboty snad už tehdy byly volné, v kině Družba dávali poslední díl Vinnetoua a v Ohníčku zase Malý Vinnetou pouštěl mezi čtenáře kouřovou zprávu s tajemným obsahem (také jsem se luštění zúčastnil). V rádiu zpíval Moravan Novák Pihovatou dívku a Sandie Shaw Loutku, za Kanálem dokončovali Beatles svého Seržanta Pepře a ještě dál za oceánem se v Monterey chystal rockový festival.

(A Muhammad Ali zrovna odmítl jít na vojnu...) Rychlé šípy mne uchvátily. Kromě svých nesporných a časem prověřených kvalit také zjištěním, že to jsou kluci snad jen o něco málo starší než já, tedy vrstevníci — takové klubácké seriály jsem dosud neznal. Hodiny jsem trávil studiem Fischerových obrázků a nábožným opakováním Foglarových textů. Po měsíci jsem se dočkal dalších dvou příběhů: stále probíhalo zápolení s BKP o příšerný talisman, šel z toho mráz po zádech, vyděšený Rychlonožka prchající před Štětínáčovou krysou nedovolil večer usnout. Ale pak se příchodem Bubliny začalo vyjasňovat a prázdninové dvojčíslo přineslo hned čtyři prosluněné příběhy o úžasném dobrodružství v Pískových skalách. Pionýr tehdy rovněž otiskl obrázkový příběh, který se mi moc líbil, a to Sekorovy Trosečníky na ostrově Bumburumbu. (V té době, v srpnu 1967, zrovna Ondřej Sekora zemřel.) Nesrovnával jsem, pouze tušil, že dobrodružství na moři v plovoucím kufříku a následnou robinsonádu na ostrově prožiju asi těžko; zato táboření v lese se svými vrstevníky, výzvědy u kluků-nepřátel a následnou šiškovou bitvu — proč ne? Jak

však na to, kde hledat ty správné společníky, kde jsou Pískové skály? Zapamatoval jsem si ono „píše Foglar“; tenhle chlapík bude jistě vědět víc.

Vinnetou v posledním dílu odešel do Věčných lovišť, ale to už dlouho nebyl jediný hrdina mého filmového plátna. Vzpomínám rád na cyklus rakouských filmů o lyžaři Máriovi, který s věrným psem Truxem po boku odhaloval nejrůznější zloděje. Nebo na českou sérii o detektivu Martinovi a jeho dětských pomocnících Volejte Martina. Chodil jsem na Děti kapitána Granta, Strašidla ze Spessartu, Létajícího Clippera, Ukradenou lokomotivu, populární byl Tygr sedmi moří. Moc pěkný film byl Táňa a dva pistolníci, který jsem absolvoval několikrát za sebou s neslábnoucím potěšením. Hlavně do první půlky, kde si dva rošťáci hrají na kovboje-pistolníky (natáčelo se to v Beskydech, na Soláni), jsem se hodně vžíval. Pak se k pistolníkům přidá ztracená ruská holčička Táňa a zbraně poněkud utichnou... (Půjčil jsem si vzápětí stejnojmennou Zábranovu knížku, která je však plná nečekáného mentorování, ani obrázky se mi nelíbily.) Promítaly se i westerny Zlatokopové z Arkansasu nebo Synové Velké medvědice, později i americké filmy Dostavník, Rio Bravo nebo Profesionálové, to byla fronta u pokladny Družby nebo Vesmíru hned točitější. Zvlášť na jeden film jsem nemohl dlouho zapomenout. Viděl jsem ho v televizi u Jurošů pod Prašivou, v té naší pronajaté světničce. Byl o potápěči Nikolovi (Nicollo?), kterému se přihodí zlý úraz, snad přijde o končetinu či co. I přes tenhle handicap však po usilovném tréninku skafandr opět navléká a potápí se. Film končí scénou, kdy hrdina klesá pod hladinu a na mořském dně si — snad pro ten nešťastný osud nebo kvůli milé — odřízne hadičku. Začíná se dusit a možná svého činu i lituje, jenže je pozdě, bublinky unikají, nahoře všichni zmatkují a volají ho, jeho milá běží po pobřeží a pláče. Ten závěrečný zoufalý výkřik *Nikolóóó* se mi vybavuje i dnes.

Na Vánoce a k narozeninám a svátkům jsem začal dostávat dobrodružné a napínavé knížky, konečně už žádné pohádky. Takovým přechodem z říkankového dětství byl již zmíněný Slon, který šel na houby nebo bláznivě fantastické Tři banány Z. K. Slabého. Mayovku Duch Llana Estacada (v edici KOD) jsem dostal k Vánocům 1966.

Román se mi samozřejmě líbil, nemohlo tomu ostatně být jinak, ale bližší mi byla jiná kodovka, Bacha, černý paraple od Adama Bahdaje. K nim později do regálu přibyla Velká šestka, jediná ransomovka v mém vlastnictví, všechny ostatní jsem si půjčoval v knihovně. Pět neděl v baloně (dárek paní V., která k nám často chodívala) patří taky k základním pilířům mé knihovny, spolu s Pluhařovou Vzpourou na Panteru. Panterem jsem se pomalu a statečně prokousával, román byl určen starším čtenářům, ale tím víc mě přitáhl. Hlavní hrdina Francek prchá přes hranice do Polska k moři, stává se členem party pašeráků a grázlů, svádí ho děvče jménem Džín, rvačky jsou poměrně krvavé a jde tu o život ... a temnější v knížce byly i ilustrace jindy pohodového Jana Brychty. Všechny tyhle knižní přírůstky, základ mé knihovničky, jsem si úhledně podepsal svým příjmením. Příští Vánoce jsem se radoval z první foglarovky, již byl Poklad Černého delfína. Nejvíce jsem se tehdy ale vracel k tomu Bahdajovi. Kluk Kubík platí ve své čtvrti za vyhlášeného detektiva a momentálně řeší záhadu točící se kolem starého paraplete. Hned jsem chtěl být taky detektiv. Nebyl problém vyrobit si po vzoru Kubíka červený notýsek na zapisování případů, horší to bylo s těmi případy, nijak zvlášť se nehrnuly. Když jsem svou proměnu v detektiva ohlásil doma, obrátila se na mne máma s tím, že jí spadla za sporák lžice a není k nalezení. Důležitě jsem sporák prozkoumal (notýsek v jedné ruce) a lžici nakonec z jeho útroh vylovil. Co dál? V šuplíku otcova stolu, který jsem rád prohlížel (lákaly mne nejrůznější psací a kancelářské potřeby), jsem objevil negativ filmu, z jehož prvního políčka jsem s pomocí lupy postupně odkrýval text, kde stálo, že z jednoho domu se ztratil vesnický chlapec Janíček, po kterém tu zůstaly jen zápisky. To znělo skutečně dobře, jenom mě mátl, že na dalších políčkách byly noty... „Případ Janíček“ byla ofocená legenda a notový záznam Janáčkova opusu Zápisník zmizelého. Tak jsem toho detektivního fušování nechal, stejně mi chyběla Eliška, mrštná a drzá Kubíkova společnice v texaskách, ladně zobrazená ilustrátorem Osvaldem Klapperem. Aspoň jsem Černý paraple zapůjčil do naší třídní knihovničky.

Podařilo se mi přemluvit rodiče, aby zaplatili za balík Ókázetů, který jsem si v redakci objednal, celý uplynulý ročník s Rychlými šípy.

Balík přišel, já si přílohy s RŠ vytrhal a ze všech čtyřadvaceti pokračování si vyrobil sešit. Konečně jsem si mohl číst o seznámení Mirka a Jarky i o vzniku klubu. Další čísla jsem si už pečlivě hlídal. V říjnu 1967 začala v OKZ jako románová příloha vycházet Stínadla se bouří s černobílými kresbami Jana Fischera. Nesnadně jsem se tu zprvu orientoval; jednak mi chyběla znalost Záhady, prvního dílu, a jednak ve Stínadlech vládla zcela jiná atmosféra než v těch barevných komiksech. Hned na začátku sugestivní úprk Jiřího Rymáně před obávanými Vonty a jeho zoufalý výkřik, který se ve mně rozléhal dlouho po přečtení... A příští měsíc mne stejně jako Jindru Hojera polekala scéna, kdy se Mirek kácí v mdlobách na dlažbu. Román byl lehce bizarní, podobně jako výskyt Rychlých šípů v OKZ, kde se sem tam objevovaly ženské akty; to bylo zajímavé zpestření pro mnohého mladého čtenáře, byť šlo o tmavé ateliérové fotky ve velice nekvalitní reprodukci. Od podzimu 1967 začaly tiskárny chrlit sličné dvacetičtyřstránkové sešity s Rychlými šípy. Tato další nadílka pro mne neznámých příběhů byla prostě úžasná. Nejprve jsem vlastnil třetí (oranžový) sešit a pak až ten druhý, při zápolení s Potápníky nebo útěku Jindry Hojera (jeho úžasně zorromstitelské skoky!) jsem téměř nedýchal. Do světa RŠ jsem utíkal, to byl můj fotbal, mé výpravy. V Havířově u příbuzných jsem navíc objevil stará ABC s Kulišáky. Během jedné z návštěv jsem si tam v Zápisníku přečetl oznámení o konci světa, stálo tam i datum, kdy k němu dojde. Bral jsem to naprosto vážně, s ulehčením jsem si však spočítal, že do té doby vyjde ještě nejméně jeden rychlošipovský sešit.

V knihovně jsem prohledal regál označený písmenem F a našel tam Tajemnou Řásnovku. V každém odstavci první kapitoly jsem hledal, kdy se Jindra Sochor přemění v Jindru Hojera; zatím jsem neměl tušení, co všechno toho kromě Rychlých šípů Foglar ještě vytvořil. Ale informací přibývalo. Příště jsem si domů odnášel vypůjčené Hochy od Bobří řeky s pěknými Junkovými ilustracemi a i tuhle knížku si rázem zamiloval. Brzy jsem zaregistroval vznik velkých sešitů s názvem Karavana. Prohlížel jsem si je v knihovně, ležely ve spodním polici a většinou měly potrhané obálky, takže připomínaly nedostupné rodokapsy. Jeden sešit Karavany jsem objevil u známých

na chatě. Četl jsem si tam v koutku závěrečnou část Chaty v Jezerní kotlině, kdy Pavel jde navštívit Ludvu do nemocnice, a slzel jsem nad tou dojemnou scénou, i když ještě nevěděl, co ti dva spolu předtím prožili. Začátkem roku 1968 jsem si v knihkupectví na Zborovské ulici koupil Kroniku Ztracené stopy. Nebyl jsem zklamán, když jsem nenašel příběh; naopak, přišla mi Kronika vhod, potřeboval jsem už znát morseovku, obrázkové písmo, stopy zvěře a podobné záležitosti. V půli roku pak vyšla Záhada hlavolamu knižně v Bloku a končila i Stínadla v OKZ, už jsem tedy znal oba díly. Na konci okázetovských Stínadel byl připojen Pírkův seznam knih Jaroslava Foglara se stručným obsahem i přehledem dosavadních vydání. To byla pro příští měsíce neocenitelná pomůcka. Věděl jsem, na kolik knížek se můžu těšit, a nad stručnými anotacemi jsem přemítal, který z těch lákavě nazvaných příběhů bude lepší než ostatní.

Ale nečetl jsem jenom Foglara, dál jsem chodil do knihovny a zvykl si na pravidelný přísun nejrůznějších titulů. Knihovna se z malebné vilky poblíž Nové radnice přestěhovala do prvního patra činžáku na Tyršově ulici. Nejvíce mne přitahoval kout s regály, kde měli srovnanou edici KOD, pod ní Střelku, Karavanu a jiné. V zadní místnosti byla čítárna s encyklopediemi a časopisy. Měli tam i svázané starší Pionýry velkého formátu, ale rozstříhané až k nečtení. Umínil jsem si, že přečtu všechny knížky, co tu jsou, a abych v tom měl přehled, každou přečtenou jsem značil na pravém spodním rohu třinácté stránky čárkou. (Kolik takhle označených knížek nakonec bylo, než mě to trhání rekordů a čárkování přestalo bavit?) Četl jsem opravdu všechno možné. Nejprve knížky z edice Jiskřičky, pak Střelku, malou Karavanu, KOD (Knihy odvahy a dobrodružství) později Třináctku a jiné. Klasiku: štorchovky, Lassii, Ostrov pokladů, Amiciho Srdce, Kästnerova Emila, Chlapce z Pavelské ulice, opakovaně a s neslábnoucí chutí bezvadného Toma Sawyera. Jednou i Timura a jeho partu a Poplach v Kovářské uličce, taky nejrůznější Magazíny veselých (a jiných) dětí. Moc rád jsem měl knížky Arthura Ransoma s Lhotákovými obrázky, ty jsem přečetl ještě před hlavním nájezdem foglarovek. Setonovi Dva divoši byli a jsou výteční, nestárnoucí; howgh. Tři mušketýry jsem si půjčovat nemusel, měli jsme doma vydání s původními rytinami. Lákal mne Divoký západ,

široširá prerie, *Arizóna* a kovbojové, hltal jsem mayovky s Vinnetouem. (Cyklus z Arábie však vůbec, v arabské poušti plné divných beduínů jsem nedokázal najít své hrdiny.) Verna jsem měl taky v oblibě i úctě, ale nehodlal jsem verneovky přečíst si kompletní (jako třeba spolužák Pavel Matoušek). Technické popisy a cestopisné kapitoly mne zdržovaly, nejraději jsem měl Dva roky prázdnin nebo Tajuplný ostrov. Zkoušel jsem přečíst tlusté Děti kapitána Granta, abych měl rekord v překonání největšího počtu stran, ale vzdal jsem to ještě před půlkou. Robinsonády se mi líbily, vedle Robinsona Crusoe i ten poměrně zalidněný Švýcarský Robinson; těšil jsem se vždy na pasáže, kde se na scéně objeví trosečníci, ať už Ayrton, Ben Gunn (Lennon ho přejmenoval na *Sten Gunna*), John Ball a další diví muži. Jeden čas jsem příběhy z moře zvláště vyhledával; nad Dýmku strýce Bonifáce, Plavčíky kapitána Bontekoa nebo Brigou Tři lilie vyhrávala Kocourkova Vzpouora na lodi Bounty. Robinsona jsem četl několikrát, tehdy samozřejmě v převyprávění J. V. Plevy. Vedle Štorcha byl tenhle J. V. Defoe asi jedinou školní četbou, kterou jsem vítal. Rád vzpomínám i na tituly, které byly poplatné své době a dnes už nevycházejí, třeba Konec Černého supa, Lodní deník, Utopený zetor, Knihu uličníků nebo knížku o třídě a tajném spolku, kde se sbíraly přípínáčky (ilustroval ji Stanislav Duda). I v té nejmentorštější se mi alespoň něco líbilo. Četl jsem knihy Jana Mareše, Hrnčíře, Svozilovou-Johnovou, Paškova Nesmrtelného kovboje nebo od Muhlsteina Vlád'a hlásí finále. Několikrát jsem přelouskal Kožíkův Zákon věrných strážců, takový zručný mix Timura, Vinnetoua i Jestřába. Objevoval jsem Batličkovy povídky, které začaly znovu vycházet. Ale nosil jsem si domů i četbu pro děvčata, třeba od Petišky Děvčata a řeku, Šmahelové románky ilustrované Lhotákem, Čtvrtkovy povídky o rybaření a prvních láskách. Tahle lyričtější strunka mne taky rozehrávala, bylo tam víc o náladách a problémech, na které v klukovských knížkách nebyl čas. Výborné byly tři svazky o detektivu Kalle Blomkvistovi a jeho přátelích od Astrid Lindgrenové. A málem bych zapomněl na Curwooda, Greye... Jednou přišli do knihovny natáčet rozhlasáci. Paní knihovnice ukázala na několik dětí, které tam často chodily, také na mne. Reportér se mě zeptal, jak dlouho sem chodím a co čtu nejraději. Celý zrudlý a rozrušený jsem do mikrofonu sdělil, že „hlavně o klucích... a dobrodružný.“

A opravdu to v rádiu vysílali, říkal mi náš soused z Veleslavínové, pan architekt H., že mne hned poznal.

Dál jsme s Pavlem Rajmonem chodili k letadlu nebo k Ostravici. Pozorovali jsme, jak v rajónu našich her vyrůstá dvaadvacetipatrový mrakodrap. Domlouvali jsme se, že si na šípy přidrátujeme špendlíky a půjdeme lovit černou kočku, která se toulala na dvorku Pedagogické fakulty. Bavili jsme se, co se nám líbilo v Pionýru, kterou další šelmu pralesa Tarzan zase přepral (a jaké mu Burian namaloval dobré svaly), jaké auto by si kdo z nás pořídil... Pavel byl výborný kluk, neustále dobře naladěný. Zajímali ho psi a letadla, odebíral odborný časopis Pes, přítel člověka a kupoval si už docela složité a drahé letecké slepovací modely. (Mně vystačil jednoduchý Kolibřík.) Házeli jsme letadélky z okna jejich pátého patra dolů na trávník, Pavel mi vyprávěl o Čihákovi a Kašparovi. Během pobytu ve škole v přírodě v Beskydech jsme podle Setinová návodu rybičkami a nějakými klacíky vyrývali studnu. V té době se prodávaly žvýkačky s obrázky, za ně jsme hodně utráceli, vedle Donaldů jsme cílili hlavně na kartičky s portréty světových zpěváků a s automobily na rubu. Balíček byl poměrně drahý, stál myslím korunu padesát a koupě byla riskantní, protože až do rozbalení jsme nemohli vědět, co za obrázek bude uvnitř. Já měl smůlu na Roye Orbisona (č. 12), měl jsem ho asi třikrát a nikdo ho nechtěl měnit, protože Roy tam v přšiplášti a tmavých brýlích vypadal jako podivná špionka. Nejlíp se na fotkách vyjímal Elvis Presley (s prima jaguárem na zadní straně) a blondýnky Sylvie Vartanová a Viva Bachová, o ty byl zájem. Občas se ve škole objevil časopis Bloček, složený z příspěvků žáků ostravských škol a doplněný různými hádankami a zálesáckými radami, jedním z redaktorů byl Ivan Binar. Bloček měl atypický formát, o poutavou grafickou úpravu se starali Luděk Klička a jeho manželka, kresby byly nápadité a komiksy (Detektiv Jirka, Babetky nebo Kolečkáři) ještě lepší. Kamarádil jsem i se Zdeňkem Králem, který k nám po roce přešel z Ostrčilovy školy. Byl vždy proamerický (později mi jako první sdělil pravdu o osvobození západních Čech), měl nejlepší kapslovku s nejlíp zdobeným pouzdrém a taky vzácné knížky, které jsem v knihovně marně hledal, třeba staré vydání Bílého buvola s Burianovými kvaši na křídáku. Navíc to překládal Zdeňkův děda,

věhlasný profesor a lingvista, který si kdysi takhle přivydělával; takové příbuzné nešlo nezávidět.

Konečně jsme koupili televizi. Sledoval jsem animované filmy (miloval jsem *Árie prémie*), vysílání pro děti (se Štěpánkou i bez), grotesky, *Království divočiny*, *Vlaštovku* i kdejaké (ne)zábavné soutěže. V jednom vysílání regionálního *Krajánka* ukazovali, jak v opavských tiskárnách tisknou archy s kreslenými Rychlými šípy. Někdy na přelomu roku 1967 a 1968 se ve *Večerníčku* poprvé objevil *Rumcajs*. Byl dobrý, ale pro mě už příliš poetický, měl jsem raději drsnějšího psa *Filipsa*. Moc jsem se těšil na mnohadílný francouzský seriál *Bella a Sebastián*. Vzpomínám na seriál *Klapzubova jedenáctka*, který byl nezvykle bláznivý, scenáristé do *Basse* zapletli piráty vedené *Matuškou*, kosmonauty, *Sedm statečných* i *Vinnetoua* na koni (zahrál si ho *Jan Tříska*). Příjemné byly písničkové pořady. *Gott* už dávno nebyl můj favorit, nejraději jsem měl *Vondráčkovou* a *Neckáře* a taky *Matuškovy* chlapské námořnicko-kovbojské songy. V seriálu *Píseň pro Rudolfa třetího* všichni tihle pěvci vystupovali, a navíc sympatická dvojka *Janžurová* a *Hrzán*. Ale nežil jsem jen pop music a televizi. Někdy na jaře 1968 jsem reagoval na výzvu *Pionýra* a napsal do redakce vyznání, jak se mi časopis líbí a že bych rád založil klub. Povzbudivý dopis *Jiřího Stegbauera-Jury*, který vedl klubácko-zálesáckou stránku *Ostrov*, s jeho radou, že si mám založit *třeba turistickou rozvědku našeho časopisu*, mám schovaný dodnes, stejně tak i zpravodaj *TR Šipku*. O klubech (v *Pionýru* to byly turistické rozvědky) se už začalo ve škole o přestávkách mluvit. Působily na mne *Rychlé šípy* a *Stráž Řásnovky*, taky jsem rád sledoval krátká zpravodajství klubů z celé republiky, která otiskoval *Pionýr* v *Ostrově* nebo *Ábíčko* v *Kompasu*. Prohlížel jsem si fotografie, byli na nich stejně staří kluci (i holky) jako my čtvrtáci, což bylo docela inspirativní, zvláště když pozadí těch snímků tvořila romantická krajina nebo zálesácky zdobená klubovna. *ABC* mladých techniků a přírodovědců jsem se rozhodl kupovat pravidelně. Ta technika v názvu mne trochu odrazovala, ale uvnitř jsem nacházel dostatečnou porci dobrodružství, klubáctví a romantiky. A hlavně seriály! *Pifík* byl skvělý. Občas se objevil i *Pif* s *Herkulem*; miloval jsem příběh, kde si *Pif* hraje na kovboje *Teddyho*

Teda. Tomanovi Strážci mne chytli hned na první pohled a začtení, zrovna řešili záhady kolem party Tarzanů. Příběhy to byly svěží a moderní, kresby Libky moc pěkné. Všiml jsem si, že sestra kupuje nový časopis, týdeník s názvem Sedmička. (Pionýrské noviny, ze kterých Sedmička vzešla, si pamatuji jen matně.) Brzy jsem ji začal odebírat taky, hlavně kvůli zpěvákům a napínavému seriálu David Crockett. Sedmička bylo pop čtení, ale sympatické, vlastně to byl jediný časopis pro mladé, který míval na obálce výhradně fotografie známých osobností. A rozhodně bylo o čem psát a jaké tváře ukazovat. Pražské jaro a nedávné zrušení cenzury se projevilo i na zvyšující úrovni těchto časopisů, byla cítit radost z práce a z uvolněných rukou. Období to bylo opravdu pestré. V kině Družba jednou jako předfilm ke groteskám promítali dokument o české striptýzové tanečnici. Obojí nás tehdy zaujalo, tanec i Laurel s Hardym, smáli jsme se pak na cestě z kina. Ve škole jsme místo „soudružko“ začali říkat „paní učitelko“. Usmívající se Alexandr Dubček byl most mezi politikou a zábavou. Na jaře byl obnoven skauting. V červnu 1968 se nultým číslem ohlásil časopis Skaut-Junák. Mně bylo deset a vše bylo úžasné: prázdniny za dveřmi, socialismus s popuštěnou uzdou a lidskou tváří, i ten Junák, od obálky (Burian) až po zadní stranu (Rychlé šípy). Nesmírně jsem se těšil na první číslo.

Konec prázdnin 1968 jsem trávil ve Vyškově u babičky (a dědy, tety a strýce, bratrance a sestřenice a dalších příbuzných). Ráno ve středu 21. srpna mne probudily nezvykle postrašené hlasy babičky a susedky, rozeznával jsem *tanky, vojáci, válka, nakoupit chleba*. Rodiče byli někde v Čechách, sestra v Havířově. To bylo dobré, protože být tady ve Vyškově, jistě by mne nepustili ven, a v Ostravě už vůbec ne. Takhle jsme s bratrancem Jendou, budoucím prvňákem, vyrazili hned ven, rovnou za roh na náměstí, kde to vřelo. Nezvyklé množství lidí, kašna obležená mladými, řeči, výkřiky, nápisy, letáky, prapory. Postupně jsme se dovídali, že nás přepadli *Rusáci*. Na horním konci náměstí, před papírnictvím a Osvětovým domem, stál stolek s protestní peticí. Vystáli jsme frontu, podepsali jsme se a pyšně si na trička připíchli obdržené vlastenecké trikolóry. Bylo to něco jako žlutý vontský špendlík. Do poklidných letních dnů zpestřovaných

zmrzlinou, jízdou na kole, občasnou návštěvou kina, prolézáním rour na Palánku a okukováním výkladu se zbraněmi a střelivem tahle vzrušující událost! Koukali jsme s otevřenou pusou. Vyškov se bouří! Poslouchali jsme řeči starších, četli nápisy a na nich jména státníků, hrdinů i zrádců, slabikovali nové slovo *kolaborant*, smáli jsme se pepnějšími heslům a veršovánkám... Na náměstí bylo i plno mániček, ozývaly se razantní výkřiky a jindy bych se těm hloučkům raději vyhnul; teď to ale bylo jiné, necítil jsem se ohrožen, my přepadení jsme byli zajedno, měl jsem trikolóru. Tanky jsme pořádně viděli až následujícího dne, když se valily kolem náměstí a pásem ukrojily kus chodníku. Při manévrování v ulicích kolem pošty dělo namířilo přímo na mne a Jendu a další okolostojící, bylo to nepříjemné už proto, že na tanku nebylo vidět žádného člověka. Moc rád bych si dnes poslechl, co jsme si s Jendou povídali. Dospělí mi z tohoto zážitku nějak zmizeli, i když se jistě doma situace probírala a nám dětem nějaké příkazy a ponaučení dávali. Zato si jasně vzpomínám, jak jsem — z pozice staršího — udílel Jendovi své politicko-strategické rady: na jeho otázku, co dělat, až začne válka, jsem odpověděl, že „nejjistější bude zdrhnout do Polska“. To jsem byl stále pod vlivem Vzpoury na Panteru, kde kluk z Ostravy uteče přes hranice do Polska a tam se pak u moře ukrývá. Byl bych jistě zdrcen, kdybych se tehdy dozvěděl, že mezi těmi „Rusáky“, co Československo obsadili, jsou i polští vojáci. Mám tuhle osudovou středu a následující dny spojeny se Sedmičkou: mělo vyjít další číslo, ale nevyšlo, zpozdílo se stejně jako ostatní tiskoviny. David Crockett s Renou a Russellem zrovna v loďce prchali před lstivými Komanči a nové pokračování mělo rozhodnout o jejich osudu.

V září nám začala pátá třída. ABC stálo o padesátník víc, ale bylo zato tlustší o „děčko“. OKZ začal pravidelně otiskovat rubriku KPJF s informacemi o dění kolem Foglara, z té jsem hodně čerpal. Pionýr se teď jmenoval Větrník. Na obálkách Sedmičky se objevili Dubček i Svoboda, zcela hladce zapadli mezi oblíbené herce a idoly pop music. S Davidem Crockettem a jeho společníky to dopadlo dobře. U nás to už bylo horší, cizí vojáci se tu začali zabydlovat; ještě pořád se ale psalo a mluvilo o okupaci. Sdělovali jsme si se spolužáky zážitky z prázdnin — kdo nebyl v srpnu doma v Československu, ten

záviděl. Litoval jsem, že v Ostravě tanky nerozbouraly hudební školu. První číslo netrpělivě očekávaného Skauta-Junáka mělo zpoždění a objevilo se snad až v říjnu, jako dvojčíslo, černobílé a s hodně fotografiemi; pořádně jsem tento ročník docenil až v dospělosti. Hodně se mluvilo o kosmonautech, teď ale výhradně amerických, Apollo 8 obletělo Měsíc a jména tří kosmonautů jsme všichni dokázali vyjmenovat. Na angličtinu jsme měli učitelku Královou, měla hluboký hlas jako Nico (a jako Nico myslím i vypadala), učili jsme se text a zpívali kovbojskou píseň Oh Susanna. K tomu všemu nám paní učitelka doporučovala návštěvu nedabovaného amerického westernu, který šel zrovna v kinech, a abychom byli v obraze, překládala nám výraz „shut up“, který jsme v učebnicích neměli a který v tom filmu často zněl. To bylo fantastické, nedávno ještě nemyslitelné! Sedmička taky. Objevovalo se tam plno zpěváků nebo herců, od nichž jsem třeba neslyšel jediný tón ani je neviděl na plátně, ale na fotkách vypadali dobře a *západácky*, tak už jen proto jsem si je vystříhoval do sbírky. Tak jsem měl své první Beatles promíchané s Bardotkou, Françoise Hardyovou nebo třeba Udo Jürgensem. V kině dávali druhý film Beatles Pomoc!, ten mě ale bůhvíproč tehdy minul. Doma jsme kupovali časopis Naše rodina, kde na pokračování vycházel Kája Mařík, seriál Poslední Mohykán (kreslený Černým-Klatovským) a obrázkový detektivní příběh pro děti Pět a Pírko. V Zápisníku, který odebírali strýcové ve Vyškově i v Havířově, vystřídal Poklad na ostrově Tarzanův návrat. Čím dál víc se mi líbil Adolf Born. Nedělal takové kulaté dětičky jako Brychta nebo Kalousek, on už kreslil výrostky v texaskách a s frajerským šátkem kolem krku a dlouhovlasé slečny v minisukních. Koupil jsem si jím ilustrované kvarteto Kdo se umí dobře chovat a hrál to s kdekým — a kupodivu raději než atraktivní Indiánské kvarteto (kde Karel Toman vyobrazil i Vinnetoua). Bornova kreslená legrácka o Vaškovi Hamáčkovi z prázdninového Pionýra byla naprosto skvělá. Konečně jsem si od známých z Brna půjčil svázaný ročník Mladého hlasatele. Ale byl jsem nepříjemně zklamán, byl to totiž ročník ještě před Rychlými šípy a Foglara jsem objevil jen v jedné povídce o myších, která se mi nelíbila.

Někdy na podzim roku 1968 rodiče koupili chalupu v Beskydech

na samotě zvané Polana, za vesnicí Rozpité u Dolní Bečvy. Tento skvělý počin jsem oceňoval i v dalších téměř dvaceti letech a nepřestal Skalíkům, původním majitelům, děkovat, že to prodali právě nám. (Měli lukrativnější nabídky, ale když prý viděli sestru a mne, bledé a hubené děti z průmyslové Ostravy, rozhodli se ti dobráci pro nás.) Stará valašská chalupa stála ve svahu pod lesem, dole hučel Horní Rozpítý potok (s pitnou vodou), byli jsme spolu se dvěma starousedlíky a sousedy-chalupáři poslední osídlenci tichého údolí pod Radhoštěm. Rázem jsem se ocitl v prostředí, o kterém jsem snil nad knížkami, třeba nad Dvěma divochy. Prozkoumával jsem chalupu, chudou a stroze horalskou, tak rozdílnou od útulného civilizovaného stavení babičky na Hané. Vše mne lákalo: dřevárka, mlat se spoustou zajímavě vypadajícího nářadí a rukodělných předmětů, vlhké a chladné sklepy, půda rozdělená na několik částí. Hledal jsem nějaké tajnosti, písemnosti, deníky, staré časopisy, skrýší mezi trámy bylo víc než dost. Valaši ze samot však neměli čas na literaturu nebo záhady, bojovali každý rok o přežití. Na půdě, kterou jsem později zabral jako svoji klubovnu, jsem objevil svazek milostných dopisů, které během pastvy psala bývalá majitelka coby dívka svému nastávajícímu. Byly moc hezké a vroucí, krasopisně napsané, to já ale moc neoceníl, tehdy jsem byl zklamán, že to nebyly žádné šifrované plánky vedoucí k pokladu. U cesty k vesnici Rozpité zarůstaly trávou ruiny nedávno vyhořelého stavení místního hrobaře, tam jsem z popela vyhrabal ohořelá torza knih, staré románky. Na nedalekém srázu nad potokem, kam masťáci sypali smetí, jsem objevil — kromě různých užitečných předmětů — zachovalou Karavanu s verneovkou Číňanovy trampoty v Číně. (Po zjištění, že se jedná o předlohu filmu Muž z Hong-Kongu, jsem si sešit s chutí přečetl.) Zprvu jsme na víkendy do Rozpitého jezdili naším bleděmodrým Fiatem 850. Cesta vedla přes Frenštát, kde jsme si při každém průjezdu s nevolí všímali, jak rychle se Rusové zabydlují ve zdejších kasárnách a jak ukrajují i z dalšího území. Druhý náš pohled patřil skokanskému můstku, který vznikl na protějším horském svahu, kde trénoval olympionik Jiří Raška. Naše chalupa byla opravdová oáza, zaslíbená země, mé Šangri-La, místo z nejmilejších. Tam jsem se stával indiánem, zálesákem, Tarzanem z rodu Opů, Zorro mstitelem... Avšak často i obyčejným lenochem a rozmazleným takytáborníkem, když jsem tam nechtěl jezdit jen proto, že v televizi dávali zrovna nějaký film nebo seriál. Taky během

nepříznivého počasí se chalupa měnila v nelibou záležitost: vlhko, zima, málo světla, nebyl tam vodovod a věčně kouřila kamna, místo splachovacího WC jen dřevěná latrína na konci dlouhé tmavé chodby, kam v noci jít znamenalo splnit bobříka odvahy.

Zdá se mi, že tady někde končilo období bezprostředního vnímání a přijímání zážitků. V životě ne, ale v oblasti svých zájmů jsem se už začínal orientovat, už jsem hodnotil a rozlišoval, vybíral si a plánovitě se připravoval na objevování dosud bílých míst. Vedle Helenky, Marty a Vaška jsem si pořádně začal všimnout i trojice Seton, Svojsík a Baden-Powell. A taky díla pánů Batličky, Elstnera, Pírka, Sohra nebo Jírka. Posílal jsem redakcím rozluštění nejrůznějších soutěží, objevil jsem kdesi adresu Jaroslava Foglara a napsal mu k narozeninám. Rád jsem kreslil a psal a jako ideální se mi zdálo být povolání redaktora — ten v mé představě spojoval spisovatele, kreslíře i nakladatele. Vytvořil jsem jeden exemplář časopisu s názvem Horoskop. Kreslil jsem, nejprve tužkou a pak propiskou a pastelkami, první seriály a do školního sešitku jsem začal psát román Orlici (později přejmenovaný na Bílého racka). Byl to klukovský příběh, prázdninové dobrodružství městského kluka (knihomol a zálesák-teoretik) a jeho venkovských společníků Ferdy (zálesák-praktik) a Franty alias Břichomluvce (legrační tloušťík). Psaní mně moc bavilo, toužil jsem po klíči od tiché a opuštěné zahrady, kde bych nerušen mohl vymýšlet a tvořit — jako Jarka Kubát z právě zakoupeného Langerova Bratrstva Bílého klíče.

Na konci roku se mi splnilo velké přání: vstoupil jsem do junáckého oddílu. Prozatím jsem byl zařazen jako vlče ve zkušební lhůtě, náležel jsem do žluté smečky. Na první schůzku do klubovny pronajaté v přízemí jednoho domu na Slezské Ostravě jsem šel s velkou trémou i očekáváním. Kluci z družiny se moc nelišili od spolužáků ze třídy, slyšel jsem stejné řeči a vtípky, a nebyli v krojích, jak jsem se těšil. Pár jsem jich znal od vidění, kamaráda jsem nenašel žádného. Prohlížel jsem si strop klubovny, kde byla nakreslena souhvězdí. Když pan Kubát, náš vedoucí přezdívaný Mýval, sympatický chlapík, předčítal kapitolu z Hochů od Bobří řeky, trochu jsem se ošíval, jednak jsem knížku znal skoro zpaměti a jednak si představoval

vhodnější atmosféru: posvátné ticho, v přítmí nebo u rozsvícené svíčky, někdo by Mývala doprovázel na Zvučící dřevo... Bylo to jako běžné čtení ve škole, včetně napomínání vyrušujících. Nejvíc mne v klubovně zajímala torza Vpředů, která se tam povalovala, hlavně rychlošipácké příběhy, které v pulsovských sešitech dosud nevyšly. Mívali jsme schůzky každé pondělí v pět hodin odpoledne, zahajovali jsme je vždy bujarým skandováním našeho pokřiku: *Rachot rachity ratchet / řev hutí a šachet / prací a pílí / jdem stále k cíli!* V únoru 1969 jsme se stěhovali do nových kluboven za Domem umění. Tam jsem konečně na studené chodbě jednomu z rádců zcela neslavnostně odřikával nabífený slib vlčete. Byl jsem tedy vlče, ale jen krátce. Přiznal jsem si, že se mi tam — podobně jako na hodiny klavíru — nechce chodit, a své skautování jsem vzdal. Mému jistě unáhlenému rozhodnutí přidal svůj díl i nevlídný zimní čas, kdy jsem na vzdálenou Slezskou chodíval za stmívání a několikrát mne u Sýkorova mostu přepadli jen o něco starší grázlové. Odešel jsem ještě před první naší jarní výpravou a vzdaloval se tak touze zažít pravý a nefalšovaný skautský tábor ve stanech na podsadách... S pocitem provinění jsem pak čítával dvojčísla Skauta-Junáka a hltal pokračování Boje o první místo a záviděl Petrovi Solnarovi, že trefil na Viktora a fajn oddíl. (A věděl jsem, že Petr si to svoje *jaro* skutečně zasloužil.)

Z let 1969 a 1970 mám nejvíce dochovaných deníků a různých poznámkových bločků, popsaných a pokreslených. Naštěstí v nich dodnes dokážu číst i mezi řádky a rozpoznám sebestylizaci, vliv konkrétní knížky, filmu nebo právě uctívaného hrdiny. Za banální historkou občas vytuším stopu po zajímavějším zážitku nebo trablích, které jsem klukovskému deníku svěřovat nechtěl. U vlčat jsme si vedli své Junácké deníky, ten můj byl ale celkem bezbarvý, kromě pokřiku, opsané junácké hymny a vlčáckého slibu obsahuje jen pár zálesáckých rad a frází. Čtivější dokumentaci už mám z jara a léta 1969, kdy jsem si sešil nastříhané listy do maličkého notýsku a ten po vzoru Tleskačova deníku obalil do černých desek. Psal jsem tužkou, takže dnes jsou to zápisky málo čitelné, a kvůli malému prostoru strohé a místy nechtěně humorné. Nic převratného se nedělo, přesto vybírám pár autentických citací z první půlky roku. Vnitřní desky vedle adresy lapidárně hodnotí aktuální politickou situaci v ČSSR:

situace není růžová, válka bude asi. Začal jsem psát na konci dubna na chalupě v Rozpitém. Zjistil jsem tam, že kdosi neznámý objevil moji skryš v lesíku nad potokem a zanechal po sobě stopu: Ve vykradené skryši jsem našel cigaretu! Dalšího dne jsem si dělal ohniště a pec. Odpoledne pršelo, a tak jsem blbl s deštníkem. Později v Ostravě jsme šli na výpravu s Petrem Gudžem a Pavlem Matouškem. Byli jsme na haldách, kde jsme zakopali lístek. Když jsem se vracel z toho podivného kraje, zabloudil jsem. Dobře to ale dopadlo. (5. 5.) Byl jsem venku s Pavlem Rajmonem. Shazovali jsme kameny hůlky. Po obědě jsme se prali. Bylo to 3:3 judo. (11. 5.) Ve škole u trojky z Angliny jsem nečekal, že dostanu baterku! A jakou! Nabíjí se do zásuvky. Vyšlo ABC! (23. 5.) 30. května odpoledne jsem byl v takzvaných Pískových skalách, příkrém lesnatém svahu nad silnicí pod Slezskou Ostravou a k večeru jsem hrál s Pavlem Rajmonem bagminton. Viděl jsem junáky. Fajn. Ted' si čtu. Byl jsem si koupit od J. F. Hoši od bobří řeky. Neměli to. Brečel jsem, mám toho spisovatele tak rád. Nakonec jsem to sehnal v jiné knize! Následujícího dne jsem šel s Pavlem Rajmonem do Pískových skal. Šplhali jsme se tam na skály, mohl jsem sletět. Ale bylo to fajn. (31. 5.) 13. června jsme jeli na školní výlet do Opavy a okolí. Náš pětičlenný klub Věrní zálesáci se nechal vyfotit u řeky Opavice a poté jsme se koupali a opékali špekáčky. O den později: Ráno jsme jeli do Rozpitého. Ale pršelo. Zatopil jsem v kamnech a pak jsem připravil odměnu pro klub. Na březovém kolečku je vypálen strom a slunce. (14. 6.) S řezáním placek a vypalováním zálesáckých motivů rozžhaveným hřebíkem mi vydatně pomáhal otec, v zápisu jsem jeho účast zapřel. Po prázdninách se od nás odstěhoval. Ze školou jsme byli na Ferda Mravenec. Špatný. Odpoledne se u mne konala schůzka. Chvíli jsme hráli hru Volleyball. Potom moji hru Honba za pokladem 2. Vyhrál Petr Mitáček, potom Pavel Rajmon a Pavel Matoušek a Jenda Kubík. Chování J. K. se mi nelíbí. Nepozdravil mámu ani nepoděkoval za břízové kolečko. (16. 6.) Následujícího dne jsme se školou šli do divadla na Tajemství Jezerní kotliny, já už jsem to viděl, ale je to žůžovní. 19. 6.: Spal jsem divoce. Ve škole píše Pavel Matoušek a já knihu. P. M. píše o cowboys a já o klubu. Jak jsem přišel z nauky, psal jsem. Je veliká bouře. Nazítří jsem si pročetl právě vyšlý sešit Rychlých šípů. Další schůzka klubu se konala u Pavla Rajmona

a líbila se mi, i když jsem získal 3 místo. Koupil jsem si ABC speciál. Píšu 10 kapitolu mé knihy. (23. 6.) Konečně rodiče svolili, že do klavíru už dál nemusím chodit, že to nikam nevede: Dostal jsem víza z nauky. Dopadlo strašně. Byl jsem ven s Pavlem Rajmonem. Hráli jsme fotbal. (26. 6.) O den později už jsme jeli na víkend na chalupu (Vysvědčení mám prima), na cestu jsem si koupil ABC a fotokresby skautů. (27. 6.) V Rozpitém jsem sbíral borůvky a šel jsem zakopat do lesa staré sešity a psal jsem knihu. Pak jsme jeli do Vyškova a Havířova (zde čtu od Stevensona Ostrov pokladů). V Ostravě jsem si celý šťastný den po Foglarových dvaadesátinách koupil Chatu v Jezerní kotlině, psal jsem povídky a rovnal si knihy a časopisy: Knih mám 32, z toho 8 od J. Fog. (8. 7.) Ve Vyškově jsme s Jeníkem našli staříčkový sešit Dobrodružný svět z třicátých let a Zápisník Pionýrských novin 1952-1953 (ten jsem hned počmáral). A opět chalupa v Rozpitém, kde jsem prožíval první prázdniny a objevoval okolní lesy: Ráno se nic neudálo, ale odpoledne jsem šel na výpravu. Pohřbil jsem krtka. Když jsem dorazil k cíli, šel jsem domů. (15. 7.)

Ale to už moc předbíhám. V únoru 1969 se v Divadle Petra Bezruče konala premiéra hry Tajemství Jezerní kotliny. Uprosil jsem otce, aby mne na jednu z prvních repríz dostal, musel jsem to vidět za každou cenu! Seděl jsem v první řadě vedle nějakých školáků a nekriticky jsem představení prožíval, dokonce i závěr, ze kterého režisér Nedvěd udělal nemožný happyend, jsem tehdy vzal na milost. Pamatuji si otáčivou scénu, kde se střídala Ludvova klubovnička s bytem Zemanů, náměstím a Jezerní kotlinou. Ze supícího Derneta a doprovázejících zvukových i světelných efektů šla opravdová hrůza. Po představení jsem uctivě obcházel divadlo a v přízemním okně šatny uviděl odpočívajícího a unaveného Jaroslava Těšitele, představitele Ludvy. Náhle to byl dospělý pán... Za korunu jsem si koupil rozkládací program s hrou Indi(j)ánská stezka do tábora kmene Krí, kterou jsme pak mnohokrát s velkou chutí hrávali s kamarády u mne doma. Na hře jsme pak byli (povinně!) se školou, na tuhle reprízu jsem se ovšem už moc nesoustředil a spíše rušil a chytrácky napovídal, co přijde vzápětí. Foglara bylo náhle dostatek a jeho věci vycházely pravidelně, to jsem samozřejmě nejen já vítal. V dubnu mu vyšla první knížka v Olympii, Dobrodružství v Zemi nikoho.

(Ukázkou ji už představil Větrník v únoru.) To byla výborně napsaná a překvapivě moderní věc, navíc pěkně vypravená, nemohli tu edici zahájit šťastněji. Na Konečného ilustracích hrdinové nevypadali nijak ušlechtilé, ti kluci byli rozcuchaní, nosili texasky (na jednom detailu jsem objevil značku Rifle) a měli prudká gesta. A následovaly další foglarovky, v Olympii i jinde, má knihovnička se rozrůstala. Měl jsem „své“ knihkupectví na rohu Revoluční a S. K. Neumanna, bývalou prodejnu U Neliby, tam se mne ujímala laskavá paní prodavačka, která si mé zájmy pamatovala. Netušili jsme nic o knižních čtvrtcích a dodávkách nových knih, neměli jsme nic objednaného — a přece se nám vždy včas doneslo, že Foglar vyšel. Pamatuji, jak jednou Jenda Kubík o velké přestávce zmizel a celý uřícený se vítězoslavně vrátil s novinkou Pod junáckou vlajkou. Svoje cesty ze školy a pochůzky jsme směřovali kolem stánku PNS u Husova parku a knihkupeckých výloh. Objevila se sympaticky vypadající edice Statečná srdce a začal jsem kupovat i Trampa, kde po Pimovi a Redovi začali tisknout komiksový western Tom Garrett. Tramp byl pro starší a specifické čtenáře, takový drsný a elitářský, to se mi ale líbilo. Někdy na jaře jsem ve Vyškově objevil časopis Zálesák, vydávaný v Brně. Stál docela dost (3 Kčs), neměl příliš kvalitní tisk a chyběli mu věhlasnější autoři, ale oceňoval jsem jejich snahu a zaměření. Těšil jsem se na Vlastou Tomanem kreslený klubácký komiks a hlavně jsem pečlivě ukládal archy vkládaného románu Srub u Zlatého klíče. Ten zároveň coby komiks vycházel ve Větrníku a hrozně moc se mi líbil. O koupi prvního ABC speciálu jsem se už zmínil v deníku. Všechny seriály byly výborné, ty humoristické i dospělácký Jacques Flash mezi delfíny. V té době se už myslím v trafice objevil Pobožný střelec, první sešit rodokapsu Boba Hurikána. Měl úžasnou obálku (stejně tak i následující Jezdci z Arizony) Káji Saudka, nad jehož kresebným rukopisem jsem kroutil hlavou, protože jsem ho nedokázal zaškatulkovat mezi známé ilustrátory, odevšad vyčníval. Také mne po začtení ohromilo, že Pobožnému střelci, jinak Dicku Gampardovi, je pouhých 17 let! Byl tedy pouze o 6 let starší... Prožívaná doba byla (dosud) pestrá, všechno se zdálo být možné.

V květnu 1969 — kdesi za Prahou v tomto čase do Záhady hlavolamu zrovna natáčeli filmaři scénu, kde Jaromír Hanzlík coby

Jan Tleskač testuje svůj létající vynález — jsme založili klub s názvem Věrní zálesáci a rozhodli se, že přihlášku pošleme ne do Větrníku, ale do ABC, protože v ABC byl Foglar častějším hostem. Brzy jsme od pánů redaktorů Tomana a Tůmy obdrželi přihlašovací kartu s číslem 7010 a klubácké zaměření, byli jsme vedeni jako Hlídka přírody. Pořádali jsme schůzky u jednotlivých členů (vlastní klubovnu jsme nenašli), zavedli kroniku, luštili jsme soutěž ABC a posílali redakci své odpovědi, napsali jsme dopis Jaroslavu Foglarovi. Ale nepamatuji si vedle obvyklých her a soutěží nějaké výraznější podniky, výpravy za město, pátrání v ulicích, netěšival jsem se nijak zvlášť na naše schůzky. Byli jsme všichni stejně staří a chodili do stejné třídy, nikdo z nás neměl vůdcovský talent ani nějaké neobyčejné nápady. Jen jsme obdivovali Rychlé šípy nebo Strážce a snad jsme také toužili najít jednou v ABC svoji fotku; mysleli jsme, že klubaření půjde samo, když máme název, číslo a kroniku a posléze i požehnání samotného Jestřába.

Televize toho stále ještě dost poutavého nabízela, mě chytly hlavně seriály. Bella a Sebastián ve druhém cyklu teď sestoupili z hor mezi lidi, pěkný byl i Poník Poly. Nebo TV western Bonanza, o farmáři z Virginie a jeho třech synech. (Koupil jsem si výjimečně číslo Vědy a techniky mládeži, kde otiskli tuhle rodinku na barevné obálce.) Nebo Poklad na ostrově, kdy do titulků zněla vtíravá námořnická odrhovačka o nebožtíkovi a rumu. Když nebyla na obrazovce hvězdička, zůstával jsem i u seriálů pro dospělé Stíny nad Notre Dame, Abonent na lince U (vybavuje se mi pořezaný muž, který proskočil oknem) nebo pozdější Ságy rodu Forsythů. V cyklu Seriál o seriálu vysílali ukázky z nejrůznějších žánrů, o kterých jsme si v ČSSR většinou mohli nechat zdát: horory, vědecko-fantastické filmy, kriminálky, kovbojky... Většinou béčková produkce, ale diváci na ty úterní večery uváděné Milanem Machem vždy zvědavě čekali. Hodně příjemný, napínavý i vtipný byl anglický seriál Randall a Hopkirk. Každý týden jsem pečlivě studoval TV program a dopředu zatrhával pořady, které *musím* vidět. Jednou jsme s mámou a sestrou byli zrovna na výstavišti Černá louka, kde vystupovali členové pražského Semaforu a na pódiu se střídali pánové Šimek a Grossmann, Jiří Helekal, Miluška Voborníková, skupina Shut Up

a další hvězdy. Já se v půlce lákavého programu zvedl a utíkal domů, abych stihl nový seriál Yao, odehrávající se v africké divočině. Často vysílali Zemanovy filmy, Limonádového Joea, Šíleně smutnou princeznu, moc jsem se těšil na výborné Kluky na řece, Těžký život dobrodruha a staré snímky vůbec. Měl jsem smůlu na western Velká země, nikdy jsem ho neviděl celý. Hvězdičkou označené filmy jsem bohužel musel respektovat, někteří spolužáci ne. Nemohl jsem se dívat na Ostře sledované vlaky, i když v tom hrál Neckář. Bez zákazu však myslím šla Vávrova Romance pro křídlovku. Rád jsem okouněl v pasáži kina Vesmír, která byla plná plakátů, reklam a snímků ze všech filmů, promítaných ostravskými kiny. Toužil jsem vidět aspoň kousek zapovězené Angeliky nebo Milostná dobrodružství Moll Flandersové. Lákavý byl název filmu Lásky jedné plavovlásky i fotky nahé Brejchové a Pucholta. Zasněžení mluvili o západoněmeckém snímku Helga, kde je prý „úplně všechno“. Ale i z mládeži přístupných filmů se dalo vybírat: měli jsme rádi Fantomase, četnickou sérii s Funésem nebo Senzační prázdniny. Francouzské filmy se hodně promítaly, třeba Blázen z laboratoře 4, Muž z Hong-Kongu s Belmondem nebo Dobrodruh z Istanbulu se „statečným“ Buchholzem. Na emoce zase hodně zatlačil film Panu učiteli s láskou. Téměř povinností bylo vidět historický snímek Dákové, protože tam hrál nezvykle ostříhaný Pierre Brice. Nezapomenutelný byl drsný anglický Zálesák; tenhle chlap, přezdívaný Zvíře, měl věru málo společného s kultivovaným Setonovým Rolfem. V Dolní Bečvě jsme jednou o prázdninách navštívili místní kino, což byla chudičká místnost s vrzajícími židlemi, kde promítali na pokrčenou plachtu. Dávali Tu naši písničku českou, ale víc než tenhle muzikál na mne působil dobrodružný noční návrat zpátky na chalupu: hrbolatá cesta sevřená temnými lesnatými hřebeny, mihotavé světlo baterky, strašidelné klopotání jindy přátelsky zpívajícího potoka...

Pavel, můj tehdejší nejlepší kamarád, neprožíval foglarovky a klubaření tak jako já, neblouznil a neteoretizoval o Velkém přátelství — a stále více inklinoval k již zmíněným letadlům a *kynologii* (tohle slovo znám díky jemu). Zářij roku 1969, kdy jsme postoupili do šesté třídy, začínalo scénou jako z Foglara. Pavel byl nemocný a já mu ze zvyku držel v lavici místo vedle sebe. Třídní

učitelka, paní Holá, však přivedla nového žáka a po představení ho posadila na jediné volné místo — vedle mne. Nestačil jsem tehdy rychle zareagovat a pak jsem už potřebu něco namítat neměl. Ten černovlasý sympatický kluk se jmenoval Pepík Střecha. Brzy jsme zjistili, jak jsme si blízcí svými zájmy o foglarovky nebo skauting, oba jsme měli velké vzory a sny, i doma jsme si prožívali podobné osudy. Pepík, jinak také Joe nebo Kirí, se stal mým Velkým přítelem. Oba jsme znali Chatu v Jezerní kotlině, tak jsme byli zvědaví, jak tenhle školní rok a všechno ostatní bude v další kapitole pokračovat.

V polovině září došel Věrným zálesákům povzbudivý dopis od Jaroslava Foglara. Ale ani tato výjimečná událost nedokázala zabránit postupnému zániku klubu. Ve svém novém deníku, tentokrát větším (a tedy ukecanějším), jsem si ten chmurný den zapsal takto: *O velké přestávce jsem se chtěl jít procházet ven, ale viděl jsem Jendu jak trhá nějaký deník. Myslel jsem, že ničím svůj junácký deník, ale ON RVAL NAŠI KRONIKU!!! Vyskočil jsem k němu ale on mi klidně řekl, že se klub rozpadl. Chtěl jsem se dozvědět proč, ale on se jen smál. Potom hodil vytrhané listy do koše a řekl mi, abych si vybral jestli chcu: Dopis z ABC, fotku klubu nebo dopis od Jaroslava Foglara. Chtěl jsem Foglara ale on mi ho nedal. Tak jsem si vzal přihlašovací listinu z ABC. Z koše jsem vzal listy z kroniky. Schovám si to na památku. Pavel Matoušek mi říkal, že přijde k nám a napíšeme dopis redakci Ábíčka. Ale nepřišel.* Pavel Matoušek, Pepík Střecha a já jsme brzy poté založili trio Modrý blesk, ale tady zůstalo jen u papírování.

A bylo to vlastně jedno, stejně jsme spolu kamarádili i bez klubu. Četli jsme knížky a časopisy a bavili se o nich, prožívali jsme svorné školní trampoty, posílali jsme si během vyučování šifrované zprávy, psali a kreslili si své Zálesácké sešity a Čtenářské deníky a dávali si navzájem číst svoje literární výtvořky. (Taky jsme pátrali po totožnosti školního Fantomase, který v lavicích zanechával své strojem psané děsivé výhružky, např. *Mrtev u lampy mé viset budeš!*) Pavel nosil brýle (připomínal Hadžiho ze Strážců), pěkně kreslil a úhledně psal. Vyznal se v mnoha věcech (vyrobil si například vlastní klik-klak), měl osobité názory a nebyl tak naivně romantický a až fanatický jako my dva s Kirím. Půjčoval jsem mu foglarovky a on mně starou několikasvazkovou Encyklopedii české mládeže, radili jsme se nad

našimi Zálesáckými sešity, sbírali skautské známky. Rád jsem se nechal překvapovat jeho nápady i pečlivostí, s jakou tvořil tajná písma a zdobil dopisy a zprávy. Bylo to pěkné období, kdy nás tenhle svět spojoval; necelé dva roky to trvalo, pak si ho vybavuji spíše jako soupeře a málem nepřítele... Jeho oblíbenou knížkou byl Schaeferův *Muž se srdcem kovboje*. Půjčil mi ji, ale já se dlouho nemohl začíst, marně jsem hledal obvyklého hrdinu a přehledné westernové situace, tohle bylo na mne moc psychologické či co, já žil v té době Zane Greyem a Bobem Hurikánem. Před Vánocemi jsme připravovali třídní besídku, kde jsme s Pavlem měli sehrát kovbojskou přestřelku v Dodge City (podle scény v knížce *Chyťte se nebe*). Bylo to vydařené pozdní odpoledne, rozdávaly se dárky a holky pouštěly koledy. Imitovali jsme známé scénky Šimka a Grossmanna, Michal Smolinský zazpíval hit *Don Diri Don* líp než samotný Walda, hrály *desky a holky tančili a my kluci dělali zápasy (býči)*. *Javůrek mě vzal na ramena a byli jsme proti Jirkovi Procházkovi. Shazovali jsme se dlouho až jsem slítl. Pak se házelo tácky, papíry a nakřápli jsme desku...* S Pepíkem jsme ve škole zůstali jako poslední. Bylo nezvyklé ticho a prázdno a my byli zaskočení zjištěním, že se nám po škole a spolužácích už teď strašně stýská. Tenhle školní půlrok (a pak i jeho pokračování) byl nečekaně příjemný, poznal jsem Kirího a učení se ještě dalo zvládnout, dokonce i na tělocvik jsem se těšival (protože jsme hrávali vybíjenou, kde jsem docela obstál, tohle nebyly zákeřné kruhy nebo bedny). Blížily se Vánoce 1969 — v televizním programu jsem si zvláště výrazně označil titul *Záhada hlavolamu*.

Na Bočanovu *Záhadu* jsem byl docela připravený, znal jsem četné reportáže z natáčení i fotky hlavních představitelů, Větrník dokonce už od listopadového čísla otiskoval fotoseriál. Vrtěl jsem se u obrazovky nadšením, ale současně byl jako pozorný čtenář obou stínadelských románů zmaten tímhle scénaristickým gulášem (a taky jsem se musel smát tomu dobrému, ale trochu přerostlému Mirkovi). Hned v lednu jsme s kritickým Pavlem Matouškem seriál dost přísně rozebrali, ale stejně jsem si pak doma dal fotku filmových RŠ do rámečku. Pod vánočním stromečkem jsem našel vázaný sešit v zelených deskách a s natištěným titulem *Můj deník*. Poslechl jsem

a hned od prvního ledna začal každodenně zaznamenávat svůj životaběh; bylo to ale takové fádňí a poněkud učesané psaní, kvůli čitelnosti jsem dokonce používal lenocha. Kromě Mého deníku, kytary a jiných dárků jsem dostal také knížku Jirka, postrach rodiny. Začátkem roku 1970 nastaly tak kruté mrazy, že ve školách vyhlásili chřipko-uhelné prázdniny, které trvaly přes 14 dnů. Tak jsem dojídal cukroví, brnkal na kytaru, díval se na televizi a četl. Jirka Brown, ač to nebyl hrdina ani trochu foglarovský, mne ihned zaujal, i v deníkových zápisech lze ten vliv poznat. Současně začal Jirka vycházet na pokračování v Sedmičce, kreslil ho Adolf Born. Také Pepík Střecha, kterému jsem hned novou knížku půjčil, byl nadšen; možná jsme v Jirkovi a Psancích oba viděli vzor a návod, jak se vypořádat s nevlídně naladěným světem dospělých. Postrach Jirka se rázem vyšvihl do čela mého literárního žebříčku. Dosavadní filmové idoly zase vystřídal Černý tulipán v Delonově podání: úžasný šermíř v masce a černé plandavé košili, s věrným koněm *Voltérem* (Voltairem?) a podmanivým hlasem Ladislava Lakomého. Tenhle šermující mstitel předznamenával i brzké seznámení se Zorro mstitel, který se chystal proniknout na poslední stránky Sedmičky.

Alain Delon byl rovněž uctíván základem našeho nového klubu Žlutý kvítek, který tvořili Jirka Procházka (Gigo), Karel Čejka (Čekina), Pepík Střecha (Kirí) a já (Rys). (Už nevím, proč v sestavě scházel Pavel Matoušek, se kterým jsme kamarádili a který byl dostatečně klubácky naladěný.) Tentokrát jsme do žádné redakce nepsali, šéfovali jsme si sami. Nosili jsme kovový odznak se žlutým kvítkem, který se dal objednat v redakci Skauta-Junáka. Naše činy jsou zvěčněny v kronice, zdobené na deskách pruhem králičí kožešiny (snad ji dodnes opatruje Kirí). Vzpomínám si na lov bobříka odvahy v jednom polorozpadlém baráku a přilehlých sklepích v Ostravě-Přívoze, ve známé cikánské čtvrti. Já zkoušku nespínil, bál jsem se cikánů a byl mi nepříjemný ten nepořádek a špína kolem. V půlce února měl Jirka Procházka dvanácté narozeniny, pořádal doma oslavu a náš klub byl samozřejmě zván. Já byl však v ten samý den a čas objednan u pana Sohra do redakce PULSu ve Stodolní ulici, domluvil mi to pan architekt H., náš soused a Sahrův známý. Měl jsem docela trému, protože jsem s sebou na Stodolní nesl aktuální část své tvorby:

povídky Boj o život a Trampoty na pochodáku, pak asi čtyři svazky sci-fi miniedice Mars, nedopsané romány Bílý racek a Fantastické prázdniny, jeden exemplář časopisu Totem a kresby kovbojů, indiánů a junáckých táborů. (V Rychlých šípech, ze kterých se teď stal časopis, otiskovali totiž podobné výtvary mým vrstevníkům...) Interiér PULSu jsem si představoval napůl jako zálesácký srub plný trofejí a kožešin a napůl jako klubovnu se stěnami polepenými rychlošipáckými seriály. Seděli jsme však ve stroze zařízené kanceláři, pan soused s panem Sohrem řešili mně nesrozumitelné záležitosti — a navíc pan Sohr, mohutný plešatý šéf v obleku, kouřil jednu cigaretu za druhou, což se mi nelíbilo. Pak si půjčil má dílka na posouzení a daroval mi pár výrobků z pulsové dílny, mezi nimi vlajku a odznaky RŠ, sešit Trampských písniček, bakelitového ježka v kleci nebo knížku beskydských pohádek. Chtěl mi dát i svou publikaci Zase zní píseň úplňku, ale předešel jsem ho a podával mu k podpisu svůj dávno pročtený a ohmataný výtisk, rozevřený na fotopříloze (kam mi už pěkné věnování vepsal pan Jírek, když byl u nás před rokem doma). Pan Sohr připravenou dvoustránku ignoroval a shovívavě mi vysvětlil, že jako autor by snad měl právo podepsat se na titulní stránku... Za věnování jsem dodnes rád, vlajka RŠ si ve všech mých příštích bydlištích vždy našla na zdi své místo, bakelitová klec hlavolamu se brzy rozlepila a osvobozený ježek se někam nenávratně ztratil — a svoji ranou grafomanickou produkci jsem už nikdy více nespánil.

Nadešlo jaro 1970. V pátek dne 3. dubna přinesl Jirka Procházka do třídy tlustou starou knihu z roku 1921 s romány Tarzan a klenoty z Oparu a Tarzanovy povídky z džunglí. *Půjčil ho mne a mému nejlepšímu kamarádu Pepíkovi Střechovi a my Tarzana hltali o přestávkách i ve vyučování. Ve čtení se četli básně, ale my dva vůbec nic nevnímali. Četli jsme jak se Tarzan dostal z hrobek Oparu a vzal si diamanty. Pak zachrání Belgičana před džunglí, ale ten pozná, že Tarzan neví že má drahokamy. Potom se Tarzan ještě utká se lvem (vyhraje) a pak mu Belgičan váček ve spánku ukradne...* Na to, jak prudký a silný zásah to byl, jsem tehdy zážitek zapsal docela střízlivě. Byli jsme s Pepíkem jako v transu, nemohli jsme se od četby

odtrhnout a jeden druhého tiše popoháněl a pod lavicí dopředu obracel list. Tarzan rázem přebil Jirku Browna, Černého Tulipána a dokonce i foglarovky. (Alespoň jsem ve svých *top ten* žebříčcích Opího muže tehdy uváděl na první místo.) Přitom to nebyl žádný nový objev, Tarzana jsem už tři roky znal z pionýro-větrníkovské úpravy. Magnetem teď bylo zcela jistě to staré vydání, chatrná vazba, zažloutlé ohmatané stránky i Hudečkovy celostránkové ilustrace. Také prostředí Oparu a scény s Opařany a velekněžkou La byly nadmíru přitažlivé. Ve Větrníku právě končil druhý díl, který se v Oparu odehrává, takže jsme byli v obraze; já si Zlaté město a krásnou La pamatoval navíc z Krumova komiksu. Nevystřízlivěli jsme s Pepíkem ani v dalších dnech, když nám Jirka půjčil knížku domů a my ji mohli v klidu dočíst. Tarzan byl náš idol číslo jedna. Vypsal jsem si do notýsku stručný děj obou dílů a obkreslil si obrázky. Ze Skautů-Junáků, které jsem pečlivě ukládal, abych si pak mohl celý ročník dát svázat, jsem najednou neváhal vystříhnout článek o Tarzanovi a Mauglím, který zrovna otiskli. Vytáhl jsem staré Pionýry a znovu si osvěžil příběhy Tarzanova dětství. Sestavili jsme si s Pepíkem slovníček česko-opičí a učili jsme se ta slovíčka rychleji než povinná anglická či německá. Toužili jsme po síle, prostorné džungli a tajemném Oparu. Důkladně jsme prohledávali mapu Afriky ze školního atlasu (jak magicky nám zněla Tanzánie!) a dávali si zeměpisné hádanky. V každém spatřeném černochovi, Sidney Poitiera nevyjímaje, jsme viděli Mugambiho nebo Bukawaie. Dlouho jsme probírali chvat dvojité nelson nebo (teoreticky) techniku přeskokování ze stromu na strom. V tělocviku jsme kriticky pokukovali po spolužácích a mudrovali, který z nich by si v našem filmu mohl zahrát mladého Tarzana. V knihovně jsem si půjčil první tarzanovské díly ve slovenštině a tak se postupně dovídal, co všechno nám z bohatého Tarzanova životopisu v Pionýrech a Větrnicích upravovatelé zatajili.

Ve škole jsme už zase museli učitelkám říkat „soudružko“, politika se stále citelněji pletla i do našich záležitostí. Mluvílo se a psalo čím dál víc o Moskvě a pionýrech a bylo zřejmé, že skauting, na který tyhle rudé trendy nešlo naroubovat, je nové vládě proti srsti. Pár spolužáků chodilo do Junáka, my odpadlíci a teoretici jsme alespoň bedlivě sledovali vývoj časopisu Skaut-Junák. Zdál se teď čím dál víc

kvalitnější, jakoby se redakce rozhodla, že před koncem nabídne čtenářům to nejlepší. Objevovali se noví ilustrátoři a autoři povídek, Burianových obálek přibývalo, konečně začal na pokračování vycházet dávno představený a přislíbený skautský román Družina se bojí pověstí. Někdy v únoru však ze záhlaví časopisu zmizela část „skaut“. Zarputile jsem to tam vždy propiskou doplňoval, sotva jsem si časopis přinesl domů. S Pavlem Matouškem jsme se domlouvali, že v případě zrušení skautingu budeme z oken vyhazovat protestní lístečky. Byli jsme legrační ve své oddanosti a rozčarování, ale Skaut-Junák už zůstal jediným časopisem, kam opovrhovaní *pionýři a politici* dosud nevlezli.

Tehdy v dubnu se objevilo nové číslo Rychlých šípů s pouhými třemi příběhy kreslenými Janem Fischerem. Vedle nich se poprvé očitly kresby Marka i Bohumíra Čermáka a odstartovaly i jiné seriály. Namíchlo nás to. „Teď už Rychlé šípy kreslí kdekdo,“ rozčiloval se Pavel Matoušek. Další číslo přineslo zklamání ještě větší: v příběhu o Údolí záhad jsem poznal překreslené dobrodružství Kulišáků. O Marku Čermákovi jsem už věděl ze Skauta-Junáka, jeho fischerovsky nakreslený příběh Rychlé šípy pomáhají starým lidem se mi líbil, stejně tak seriál Psáno na březové kůře, rád jsem četl i Družinu Čápů. Tyhle kresby však vypadaly jinak, hoši Rychlých šípů měli divné tváře a o Kulišácích, kteří ty samé příhody prožili před pěti šesti lety, tu nepadlo ani slovo. RŠ ztrácely své kouzlo, nepomáhalo ani zaklínadlo „píše Foglar“. Ale v této době mi tzv. nové RŠ už byly víceméně ukradené, nebyl jsem závislý na nich ani na měnící se podobě časopisu Rychlé šípy. Stále vycházelo plno komiksů, z nichž jsem si mohl vybírat, ať už ve Větrníku, ABC, Sedmičce (Věrný syn nebo Robin Hood) nebo Trampu (Barčův Velkej vandr). Ve druhém ABC speciálu jsem si s velkým potěšením konečně přečetl první díly o vzniku klubu Strážců. Začala dokonce vycházet komiksová edice se zahraničními díly, zahájil ji sám Tarzan (kreslený Jesse Marshem). Následující Tři malá prasátka jsem sice ignoroval, ale třetí sešit s životopisným komiksem o Buffalo Billovi mě hodně potěšil. Objevil se Čtyřlístek, ten už ale pro mne nebyl, četl jsem jen pár sešitů ve Vyškově u bratrance. Komiks (tehdy *comics*) mne přitahoval čím dál víc, už jen to slovo samotné evokovalo cosi lákavého a zapovězeného,

podobně jako třeba western nebo striptýz. Snil jsem o superhrdinech ze zahraničních sešitů, skládal jsem si obrázek o západní produkci například z článků v časopise 100+1 ZZ. Měl jsem štěstí, že sousedovic Marcelka mi z Rakouska občas nějaký sešit dovezla. Nejprve Mickey Mouse a posléze po mém upřesnění Supermana, Batmana, Spidermana a Rote Korsara. A také několik sešitů s Tarzanem a Korakem. Vzpomínám na ty sváteční chvíle, na prohlížení obrázků a potíže s němčinou, na ohromující pocit, že jsem skutečným vlastníkem těchto pokladů.

A ještě jedna vzpomínka na duben 1970. Kupovali jsme doma Novou svobodu; nezajímaly mě ty noviny, ale vždy jsem je prohlédl kvůli televiznímu programu nebo kreslenému vtipu Zdeňka Jandy. V půlce dubna jsem si vystříhl a zařadil do sbírky kratičkou zprávu o tom, že „Beatles se včera rozpadli“.

Vpádem Tarzana jsem ale Foglara nezatratil. Koupil jsem si „novinku“ Přístav volá a v neděli 19. dubna jsem si do deníku zapsal: *Včera jsem dočetl knihu Přístav volá. Chci taky prožít podobné dobrodružství. Dnes jsem se opět toulal po ulicích, kopal si s rozbitým míčem... Musím prozkoumat uličky, dvorky a tak.* Moc jsem toho ale neprozkoumal, protože Jirka Procházka objevil doma další staré knížky, chlapecké a skautské románky. Vzpomínám si třeba na Tajemství starého hradu, Českého skauta mezi Indiány, Tajemnou vysílačku nebo Detektiva Johnnyho. Nejvíce se mi líbil Malý hrdina z předměstí od Vládi Zíky. Mrzelo mě, že ve své knihovně nemám žádnou takovou starožitnost, tak jsem aspoň některé novější knížky špinil a krčil, aby získaly patřičnou patinu. Byl jsem šťastný, když jsem si jednoho dne z antikvariátu přinesl román Ve spárech oceánu s netypickými ilustracemi Jiřího Trnky; letopočet 1947, vydavatelství Melantrich i napínavý děj zcela vyhovovaly mé představě. Docela dobře též vypadala edice Statečná srdce. Vedle skvěle ilustrovaných příběhů o tábořících klucích, pytlácích nebo kanadských dřevorubcích mě nejvíce zaujal svazek s románkem Sám sobě pomáhej.

Šestá třída, z devíti školních let rok nejvíce prosluněný, končila školním výletem do slovenských Rajeckých Teplíc. Spali jsme v chatkách uprostřed nádherné krajiny, obklopovaly nás skály (Slnečné skaly), lesy, řeka... Byla to zároveň nejvýraznější akce klubu Žlutý kvítek. Naše kvarteto obývalo společnou chatku a hned se domluvilo, že v noci tajně přelezeme plot tábora a půjdeme ke vzdálené skále lovit bobříka odvahy. Po večerce jsme si tiše vyprávěli nejrůznější hrůzostrašné historky, hlavně obsahy hororů, které občas vysílala polská televize. Losovali jsme, první do tmy vyrazil Jirka Procházka, pak jsem byl na řadě já. Nevím, jak je to zapsáno v kronice, v mém deníčku stojí tohle: *Přelezl jsem plot a ubíral se podél řeky. Pak jsem přešel koleje, a začínaly skály. V ruce jsem pevně držel baterku a křídu. U „netopíří jeskyně“ jsem myslel, že na mě vyskočí duch. Ale udělal jsem křížek i signalizoval. Na cestě dolů jsem párkrát sjel. Pak šel Pepík a Karel. Všichni splnili. Kámen byl nazván „kámen odvahy“.* (Po třinácti letech, v létě 1983 jsem své putování Súľovskými skalami končil v Rajeckých Teplících a onu bílou skálu nad tratí a odbočkou na osadu Poluvsie opravdu našel; a třebaže byl jasný den, jen stěží jsem se do toho strmého svahu škrábal.)

Prázdniny 1970 jsem hodlal prožít na chalupě coby Tarzan; chalupa se tak přirozeně stala Greystokeovic chatrčí a okolní beskydské lesy a louky džunglí západní Afriky. Ale kromě toho, že jsem si vše přejmenoval podle tarzanovských knížek, to byly úplně normální prázdniny. Trenýrky nebo kraťasy jsem si obepnul páskem, na který jsem propiskou napsal heslo *Tarzane, zabij ho, nebo on zabije tebe!* Vyrážel jsem do lesa ozbrojen upravenou lyžařskou hůlkou-kopím a nosil loveckou dýku, na kterou mi loni věnovala peníze babička. Vyráběl jsem si luk a šípy, učil se lézt na stromy, ráno jsem cvičil, běhal a myl se v potoce, rozdělával jsem oheň. Vykolíkovoal jsem si v lese nad chalupou místo, kam jsem chtěl postavit srub. Měla to být stavba podobná té, kterou si vyráběl Yan ze Dvou divochů, stejně tak mne inspiroval obrázek dřevěné latríny z oblíbené příručky U táborového ohně... Zůstalo však jen u kolíků. Sestře jsem říkal Dango, slepýšům Histahové, blesku Ar, slunci Kudu, domorodcům Mbongové. Jednoho usedlíka, který měl pověst blázna a který někdy

na protějším svahu hrával na harmoniku, jsem překřtil na Thaa, což byl Opařan stížený amokem. Zakopával jsem po okolí poklady (plechovky s tří nebo pětikorunou), donekonečna jsem budoval na potoce hráz, v chatařské oblasti jsem se seznámil s klukem Jirkou. Jednou jsem házel po vetřelcích-houbařích kameny a pak jsem zcela netarzanovsky před rozlícenou sběračkou prchal. Při vytrvalém dešti jsem užasle sledoval, jak se mírný potok rychle mění v běsnící vodní živel. A četl jsem Tarzanova syna ve slovenštině, psal si na půdě deník a hašteřil se se sestrou, starší, racionální a chytrou jako opice, která si z mého tarzanovského image dělala legraci.

Na konci prázdnin jsme byli ještě u babičky ve Vyškově. Těsně před odjezdem domů jsem si v programu místního kina přečetl neuvěřitelnou informaci: bude se promítat Tarzan, syn divočiny s Johnnym Weissmullerem v hlavní roli! Věděl jsem o těchto starých filmech (např. v ABC o nich vyšel článek), avšak vůbec netušil, že se dnes ještě někde promítají. Tím víc jsem byl nadšen. Film však měli hrát až v září, až druhý či třetí den školy. Prosil jsem mámu, abych mohl zůstat, sliboval jsem, vyhrožoval, vztekal se, brečel. Prožíval jsem opravdová muka. Nikdo nechápal, že ten film prostě vidět musím. Jirka Brown by si v mé svízelné situaci jistě poradil, já však nakonec rezignoval. Aspoň jsem si pečlivě opsal z plakátu všechny údaje a pověřil bratrance, co si má z filmu zapamatovat a co zjistit. Babička měla domek propojený s úzkým sklípkem, kde bylo dřevo, uhlí, náradí a nejrůznější harampádí. Odjezd do Ostravy se blížil. Lezl jsem po uhlí až k zaprášenému okénku, opuštěný a nepochopený civilizovaným světem, prstem jsem na sklo maloval nápis *TARZAN — JOHNNY WEISSMULLER* a utíral si slzy. Můj žal byl nezměřitelný. Jen babička (stejný ročník jako Weissmuller, 1904) se mnou cítila, avšak z vrozené dobroty, ne z pochopení mého tarzanovského problému. Náladu mi nespravila ani knížka z edice KOD, která na mne mezitím čekala v Ostravě ve schránce. S razítkem a věnováním mi ji za odměnu poslali z redakce Větrníku (za text k Bystřilně, otištěný v posledním čísle Větrníku); v Šimáčkově Zločinu na Zlenicích hradě bylo však na můj vkus příliš mnoho historie, moc mě nezaujala.

Začalo doopravdy přituhovat: v srpnu 1970 vyšlo poslední číslo Junáka. Modře orámované redakční sbohem znělo podivně, bylo zjevné, že více toho redaktori oficiálně sdělit nemohou. Bylo přece nemyslitelné, aby dobrovolně radili čtenářům-junákům k přestupu do Pionýra! A bylo toho víc. Větrník se vrátil k názvu Pionýr, už předtím z časopisu zmizela klubácká stránka Ostrov. ABC se s klubovním Kompasem celkem drželo, ale za cenu kompromisů. Sedmička se převlékla za Sedmičku pionýrů. V OKZ ukončili otiskování informací z KPJF. Vysvětlení nebudilo důvěru, stránka KPJF byla hojně čtena, vždyť regionální OKZ na Foglarovi vybudoval svůj celorepublikový věhlas. I aktů ubývalo, a po dvou dílech Černého Bleska přestal OKZ na mladé čtenáře myslet úplně, když Fikera vystřídala Páralova Profesionální žena. Zanikl Zálesák. I když stále hledal svůj profil, chyběl mi. Tramp ještě odolával. Avizovaný Mořský vlk už v komiksové edici nevyšel. V Olympii se po Stínadlech další ohlášené foglarovky neobjevily. Štvalo mě to moc, už kvůli nesehnatelné a mně zcela neznámé Historii Svorné sedmy. Do časopisů pronikali pionýři, svazáci, vojáci a *politikaření*, někdejší dobrodružná témata vypudily soutěže a aktuality typu Po stopách prvních pionýrů nebo Cesta za rudou hvězdou. Časopis už netvořil celek, ale směsku toho, co vyjít mohlo a co být otištěno muselo. Uvědomil jsem si, jak mi ta důvěryhodná a přátelská časopisecká latina schází, příliš jsem si pamatoval férový vztah, který se redakcím podařil vytvořit kolem roku 1968. Já a mí vrstevníci jsme náhle byli pamětníky — dobře jsme si pamatovali na náladu nedávné doby, když sdělovací prostředky odsuzovaly násilné obsazení republiky. A teď ta samá média hovořila o „bratrské pomoci“. Mohli jsme kašlat na to, jak se mluvilo ve škole nebo v TV a jak se psalo v novinách, teď ale obsazovali už i náš svět. Z oslavované srpnové čtyřky zůstal v čele státu Ludvík Svoboda, ale choval se tak, jako by to před dvěma roky nebyl on, ale jeho pomýlený dvojník. Odklizení Marty Kubišové po únoru 1970 si musel všimnout celý národ, tím víc bylo mlčení kolem ní trapnější. Třeba v Sedmičce, kde byla častým hostem Odpovědny a kde teď osiřelí Neckář a Vondráčková tajili, že Golden Kids bylo ještě nedávno trio. Nenáviděl jsem „politiku“. I z vyškovského náměstí během prázdnin zmizela junácká vývěska. Bylo jasné, že teď po zrušení Junáka zakážou co nevidět i Foglara. Doba byla plná frází

a pokrytectví. Ve škole nám „odešly“ dvě učitelky. (Jedna z nich, jak mám poznačeno v deníku, nás ještě 19. prosince 1969 stačila pobavit *frky o Brežněvovi*.) Na hodiny ruštiny k nám přišla učit rodilá Ruska, která si snad opravdu myslela, že nás tehdy v srpnu 1968 jejich tanky přijely zachránit. Nerespektovali jsme ji, šaškovali jsme a řádili v jejích hodinách. Brzy nato v Nové svobodě vyšla reportáž, kterák mají žáci Matiční školy svoji ruštinářku z bratrské země rádi, jak se těší na její hodiny a pilně se zajímají o Sovětský svaz... Tak jsme v praxi viděli, jak se ve druhé půlce roku 1970 vyrábějí nové dějiny.

Já však měl pořád hlavu plnou Tarzana, ten byl nezničitelný a nepodplatitelný. (A v Pionýru na pokračování pořád vycházel.) Ještě o prázdninách jsem začal psát román Tiboro, což byl příběh chlapce vychovávaného v amazonských pralesích lvy. Po několika stránkách jsem Tibora opustil pro námět, který mne lákal víc. Ten jsem načal v září, abych si aspoň takto prodloužil prázdniny a utekl všem nepříjemnostem, které s sebou nový školní rok přinášel. Hlavním hrdinou Malého Tarzana je třináctiletý Jirka Tomšů, velký knihomol a — český syn divočiny, vychovaný na Šumavě liškou. Otec alkoholik totiž kdysi svého maličkého synka zavlkl hluboko do Boubínského pralesa a tam ho opustil. Kloučka objevila liška Chra-ba; už-už se na něj chtěla vrhnout, ale zadržel ji *pach alkoholu, který se s otce šířil i na Jiříka*. Celé tři roky s ním pak žila v noře, Jiří *chodil po čtyřech, vydával ze sebe liščí zvuky a tělo měl bronzově opálené*. Vlastní příběh začíná později v civilizaci, a to rvačkou ve škole a posléze návštěvou knihkupectví, kde si Jirka zakoupí čtyři díly Tarzana a ještě téhož dne stihne vše přečíst (!). A nelze jinak — je Burroughsovým hrdinou naprosto oslněn. Pak nastane poslední den školy, rozdává se vysvědčení (*No, Tomšů, máš to dobré!*) a žáci se mimo jiné dovídají, že jejich spolužák Venda utekl z domu. Jirka s maminkou odjíždějí na prázdniny na chatu na Šumavu, *necelý kilometr na severozápad od Volar*. Jirka prochází okolní les a nasává vůni rodné divočiny, náhle je však přepaden asi deseti venkovskými kluky. Syn lišky s nimi udatně bojuje a téměř vítězí, když tu *se mu kopí, které měl uvázané přes záda, zapletlo mezi nohy. Jirka spadl přímo po nose na zem. Dorazili k němu ostatní a pevně ho chytily. Nemělo to cenu se vzpouzet. Hrdě šel Jirka ke stromu, kde ho uvázali...* Nedokončená kapitola s názvem

Noví přátelé prozrazuje brzké smíření města a vesnice a později se Jirka s liščím přítelem po boku vydává do pralesa hledat ztracené jezírko, o kterém bájí domorodci. A možná se tam měl ve finále objevit i ten uprchlík Venda — už nevím, proč jsem nepokračoval dál, co jsem tehdy důležitějšího měl na práci. Plánoval jsem další díly s dalšími osudy lišáka Jirky, např. Jirkovy povídky ze školy (à la Tarzanovy povídky z džunglí) nebo Marijský ostrov a Tajemný Mars (tady už měl být Jiří dospělý muž, jakýsi český John Carter).

Založil jsem „nakladatelství“ Pirát, kde vedle Malého Tarzana měla vyjít detektivka s názvem Detektiv Eliška (à la Bahdaj), patřil sem i svazek do prózy přeepsaných komiksových westernů Tom Garrett a Buffalo Bill. Edici Stezkou odvahy (po vzoru Statečných srdcí) jsem začal příběhem Dva trosečníci. Začal jsem kreslit krátké komiksy, z nichž mě nejvíc bavil Zrzek Jack, tvořený pod vlivem Psa Filipa a Malákova/Bornova Jirky Browna. Se zájmem jsem si prohlížel komiksové pokusy Jendy Paula, které tomuhle jen o něco staršímu klukovi z Příbrami občas tisklo ABC. Bylo znát, jak mu do tradičního vzoru přehledně koncipované stránky záhy vlítl Kája Saudek se svou dynamickou kresbou, citoslovci a deformací rámečků. Ve škole se v této době mezi kluky hodně mluvilo o létajících talířích a Dänikenovi, v televizi míval pořady Ludvík Souček. Do kin přišla Planeta opic, stáli jsme u vývěsky s fotografiemi a zírali na ně. Snad už se promítaly i japonské sci-fi horory o příšerách z vesmíru, Gamera kontra Gaos, Gappa nebo Útok z neznáma. To nás zajímalo, stejně tak upírské historky a horory vůbec. Prodávaly se upíří zuby z umělé hmoty, stály šest nebo sedm korun; byl jsem tehdy nadšený, když jsem je v krámku na Černé louce sehnal a pak si je doma před zrcadlem nasazoval. Kluci někde objevili celý balík sešitků s úžasným titulem Historie Mistra černé magie, vydaných v Ostravě-Přívoze někdy kolem roku 1920, snad našli přímo zbytky nakladatelství. Nechtěli zdroj prozradit jistě i obchodně-konkurenčních důvodů, prodávali totiž ty svazky po třech korunách. Hned jsem si výtisk, správně zažloutlý, chatrný a čpící sklepením, koupil, na obálce kostnatá ruka svírá bankovku. Statečně jsem se tím čtením prokousával, byl to spíše nábožensko-filosofický traktát se spoustou

duchařských termínů, z něhož se jen místy vyloupil děj o Mistrovi, který přivolá zlého ducha, aby pro něj hromadil majetek, mstil se a vraždil... V ABC vycházel na pokračování napínavý Žlutý markýz (ten už byl srozumitelnější) a detektivní soutěž Kletba egyptské mumie, ve Veronice, kterou kupovala sestra, jsem sledoval svérázný seriál Draculův syn. Pavel Matoušek mi půjčil svázaný starý novinový románek o zločincích a spiklencích, kde do děje výrazně zasahovala agentka Soňa (nebo Nad'a?). Nechal jsem si svázat Žlutého Roberta z Ohníčku, což byla milá Steklačova parodie, doplněná vtipnými komiksovými ilustracemi Dobroslava Folla. Do této škály čtiva se občas dostala i nějaká stará kovbojka, Zdeněk Král například půjčoval sešitek Boj o Farellovu farmu. (Zapamatoval jsem si titul pro toho Farella; tenhle ale neměl s Jestřábovým zálesákem od Bobří řeky nic společného.) Stačilo mi vidět potrhané staré vydání s křiklavou obálkou a už jsem prosil o půjčení, i když to byla třeba sebevětší pitomost. Rozmohly se také sešity s nalepenými kreslenými vtipy, oblíbený byl třeba Kantorek a jeho války koček a myší, Vyčítal se svými panáky — a nejvíc se líbil Neprakta, chechtali jsme se jeho abnormálně tlustým i hubeným figurkám, oceňovali spoře oděné krásky a sháněli jeho upírské komiksy. Taky jsem hodlal založit si takový sešit, ale měl jsem málo materiálů, bylo zapotřebí dospěláckých vtipů a drsných kameňáků, což byla potíž, dětské časopisy, krotká Naše rodina nebo Vlasta nevyhovovaly a Dikobraz jsme doma nikdy neměli.

Ani nevím, zda Žlutý kvítek ještě fungoval; důležitější bylo, že jsme pořád kamarádili a vídali se ve škole. Později jsem dumal, že právě tohle složení a tahle doba byly možná nejpříhodnější k vzchopení se k něčemu výraznému, třeba k pořádné výpravě vlakem někam do Beskyd nebo k nějakým závodům, případně protestní akci... Bylo nám dvanáct, zrušení Junáka nám mohlo dodat patřičnou motivaci a vzdor, ještě nás pořád klubácké problémy zajímaly a neposmívali jsme se tomu. Koupili jsme si všichni právě vydaný Zápisník 13 bobříků a zkoušeli plnit Modrý život. Karel Čejka, jehož otec byl redaktor OKZ, si koupil dokonce dva, aby měl volnou tabulku i na příští rok... Kdyby klub fungoval, Karel by z nás byl asi nejlepší vedoucí, byl rozvážný a měl autoritu, byl i rošťák, ale se smyslem pro

spravedlnost a urovnání konfliktů. My s Kirím byli zase spíš zapálení a dochvilní pěšáci a kronikáři. Karel a Jirka Procházka hodně kamarádili spolu, chodili do Junáka a měli vlastní sólo akce. Puberta je chytila dříve než Kirího a mne; tenhle jejich náskok se však vůči klubu a jeho možnému pokračování projevoval spíše záporně. Ale to předbíhám, třídu ještě neovládli Ekrtovci ani Zabíječi...

Začátkem roku 1971 jsem se dozvěděl, že kino Ponrepo, součást Kina náročného diváka, promítá staré filmy — a mezi jinými i Tarzana s Weissmullerem! Má vyškovská litanie byla tedy vyslyšena, sláva! Domníval jsem se, že tuhle událost nadšeně uvítá nejméně půlka Ostravy, vydal jsem se tedy do vzdáleného kina pro lístek v předstihu. (Pak téměř hodinu jsem sám v lednovém mrazu čekal, až otevřou pokladnu...) Promítali v těch zimních týdnech hned čtyři filmy z weissmullerovské série. Chodil jsem na ně i dvakrát po sobě a hned doma jsem si do podlouhlých sešitků ještě zčerstva zapisoval jména tvůrců a děj filmů. Sháněl jsem vše o Johnny Weissmullerovia díky němu jsem se alespoň dozvěděl taky něco o sportu a olympiádách. (Asi po roce, když jsem zachytil informaci o jeho tehdejší bydlišti na Floridě, jsem mu dokonce napsal i odeslal dopis.) Těch starých filmů dobrodružného žánru dávali tehdy víc, každý měsíc jsem si v programu OKZ zaškrtoval, co by mohlo být dobré. Vedle disneyovek a Pepka námořníka jsem viděl klasického King Konga i Syna King Konga, Jesse Jamese, Zorro mstitele a Tajemného jezdce s úžasným Tyrone Powerem, Hraběte Monte Crista s Maraisem, Knihy džunglí se Sabu(em), Syna kapitána Blooda, Psa Baskerwillského a další. Taky promítali němé horory, chtěli jsme se dostat na Draculu nebo Frankensteina, ale tyhle byly bohužel nepřístupné.

V lednu se na stáncích PNS objevila Pionýrská stezka — příliš slabá náhrada za zrušeného Junáka. Ale první ročníky nebyly špatné, nacházel jsem tam staré dobré autory a hodně ilustrací Konečného nebo Buriana, i Foglar tu směl ještě otisknout pár povídek. Kupoval jsem ji a četl a účastnil se i soutěží (dokonce jsem něco vyhrál). Naší sedmou bé se šířily vlastnoručně vyráběné časopisy. Jirka Procházka vydával Bobra (s hororem Žlutá maska), Pepík měl Dum-Dum, já

přišel se Žárovkou. Miki Roman, vědec a vynálezce ze zadní lavice, vydával plátek nazvaný Pasteur. (Ten by mě dnes docela zajímal.) Pamatuji si pochvalu Petra Mitáčka, který už dlouho nepatřil do našeho úzkého klubáckého a vzájemně si pochlebujícího kroužku, že Žárovka je z té produkce nejlepší. Fakt je, že vydržela nejdéle; zatímco kolegové redaktoři zhasínali po dvou třech číslech, já od konce dubna do konce června vyrobil 16 čísel. Docela mne to bavilo, protože pár spolužáků Žárovku opravdu sledovalo, četli komiks, luštili hádanky nebo se zajímali o další pokračování mého románu *V zajetí Zambasků* (pojednávajícím o vědci Johnu Barenovi, který havaruje v nitru Afriky a prchá před ukrutnými Zambasky). Kromě těchto původních věcí jsem tam měl i nějaké opsané rady, vtipy a úryvky povídek z ročníku Junáka 1947, který jsem tehdy měl půjčený. Poslední „šestičíslo na prázdniny“ jsem dodělal na konci června a už ho nestačil vybarvit.

V květnovém Pionýru skončily Tarzanovy šelmy. Marně jsem čekal na čtvrtý díl nebo alespoň na sešitové vydání Tarzanových šelem v Knihovničce Větrníku/Pionýru. Bez vysvětlení zanikl Tramp; právě načatý vkládaný román Křížový Pete se tam nestačil ani pořádně představit. V červnu vyšlo poslední číslo Rychlých šípů. Že bylo poslední, to jsme se dovtípili až po prázdninách, protože v časopise nebylo žádné vysvětlení, omluva, rozloučení. Další nečestný a podlý čin *politiků* a *kolaborantů*. Taky edice Statečná srdce se zvolna vytrácela; ani nevím, kdy vyšel její poslední svazek.

Září 1971 nezačalo dobře. Nastala podstatná změna — a opět to připomínalo výjev z foglarovky, teď to ale bylo pramálo příjemné. Naši starou dobrou třídu rozdělili na angličtináře a němčináře, počet pak doplnili žactvem z jiných tříd. Pepík Střecha byl němčinář. S ním odešlo i pár dalších kluků a holek a přišla cizí náhrada, hodně cizí. Jirka a Karel byli angličtináři jako já. Vrátili se ze Sázavy z *junáckého* tábora, jak pořád tvrdošíjně tvrdili (reportáž z jejich prázdnin vyšla pak v následujícím roce v Pionýru). Už jsme si ale přestávali rozumět. Jakoby všichni zestárli o rok, ne o dva měsíce, aspoň tak se mi to zdálo. Na Žárovku se nikdo neptal, nikdo nebyl zvědavý na další osud

Johna Barena zajatého Zambasky; ale ani mě už se nechtělo pokračovat v tom dál. Kirí mi chyběl. Vídali jsme se samozřejmě dál o velkých přestávkách a po škole, ale to už nebylo ono. Navíc bydlel na opačném konci Ostravy, v neznámé a vzdálené Hrabůvce. Prožili jsme později kus společných prázdnin u nás na chalupě; teď ale bylo září v napůl odcizené třídě. Přibylo učení a předmětů, nad nimiž jsem zoufal (např. chemie). Všechno bylo nějak vážnější, už nešlo lehce odbýt protivné otázky, co hodlám dělat po škole s tak mizerným prospěchem... Nálady jako z Dubna. Už si ani nepamatuji, vedle koho jsem v lavici seděl.

Nadále jsem rád četl (v tomhle období třeba knížky Jaroslava Žáka), ze setrvačnosti jsem dál kupoval *kolaborantské* časopisy a nově začal odebírat Kino. Lepil jsem si do velkých sešitů obrázky herců a zpěváků, povídky nebo seriály. V knihvazačství na Chelčického ulici jsem si nechal svázat staré ročníky časopisů i seriál Rychlé šípy, Fischera i Čermáka svorně dohromady. Do složek jsem si ukládal výstřižky týkající se Tarzana. Marcelka mi sehnala podpisy Matušky, Urbánkové nebo Jiřího Suchého, s Jirkou Procházkou jsme si jednou zašli pro podpis k Ludřkovi Nekudovi přímo domů. Okouzлил mne film Už zase skáču přes kaluže nebo televizní Princ a chudřas s výborným Romanem Skamene. Líbily se mi Andrea Čunderlíková nebo Olga (Scho)Berová, a poté, co jsem viděl Dívku na koštěti, tak Petra Černocká. Sledoval jsem dvoudílnou Moskalykovu Babičku a byl jsem nečekaně dojat Barunkou v podání Libuše Šafránkové; maskoval jsem slzy během společného sledování TV. Ale taky jsem sledoval kdejakou pitomost; seriály Čtyři z tanku a pes nebo Kapitán Kloss patřily v té době ještě mezi to ucházející. Jako snad všichni ve třídě jsem měl rád Návštěvní dny Šimka a Grossmanna; bylo mi moc líto, když jsem si pak do sešitu lepil fotku Jiřího Grossmanna s datem jeho skonu. Nenechával jsem si ujít časté televizní reprízy dvou Fričových komedií o študácích a kantorech, ty filmy jsem miloval a do té školy jsem chtěl chodit. Toužil jsem po riflích a barevném obrázku kovboje na koni, kterým byly kalhoty opatřeny, prodávaly se pouze v Tuzexu. Vyhledával jsem v rádiu písničkové pořady, líbila se mi podivná Ruby zpívaná Pavlem Bobkem nebo Čižmárové Léta letí, fandil jsem Spálenému, Sodomovi a Petru Němcovi, ale taky (krátce) Zagorové

nebo ex-Rebelovi Kornovi. Dostal jsem tranzistor Zuzana a konečně ke mně dolétly beatové písničky, byť to zatím byli „jen“ Olympic (a v době, kdy se klasická sestava rozpadala)... Ale to už jsem přetáhl ta avizovaná sixties.

Ještě jeden silný zásah jsem pocítil v těchto vnímavých letech: kresby a komiksy Káji Saudka. Uhranuly mne stejně silně jako předtím filmový Vinnetou nebo Rychlé šípy. Saudkův rukopis jsem už znal, ale až teď jsem si uvědomil, jak moc mne oslovuje a že coby sběratel mám co dohánět. Saudek přišel včas — jakoby čekal na mých třináct a tohle šedivé mezidobí. Sestra mi za obrázky zpěváků vyměnila pár Čtverylek, které vycházely v Mladém světě, pak už jsem si MS začal hlídat sám. Pýchu svých angličáků, auto Jamese Bonda (které mělo katapult i trhač pneumatik), jsem přenechal Pavlu Rajmonovi a výměnou získal komiks Muriel a andělé. V kinech se promítala Barbarella, na kterou jsme neměli šanci dostat se; alespoň jsme s Jirkou Procházkou na šatnářce kina Vesmír vyprosili úžasný Saudkův plakát formátu A1. Z jednoho dílu Pepíka Hipíka jsem byl zcela nadšen; když však Zdeněk Král jednou do školy přinesl další dva neznámé příběhy, málem jsem závistí a touhou onemocněl. Se Zdeňkem, který byl můj velký sběratelský konkurent (a naštěstí angličtinář), jsme hodně času trávili vyměňováním a diskutováním. Dávali jsme si do časopisů sběratelské inzeráty a pátrali, zda kniha o Muriel a andělech opravdu vyšla. Ze Čtyř vražd jsme se vraceli celí osleplí tou nádherou velikých a barevných komiksových kreseb. Jako na zavolanou pak v listopadu 1971 začal OKZ otiskovat barevný Saudkův komiks Výprava ze Sixie a za dveřmi Mladého světa už byl připravený Lips Tullian se svou loupežnickou svitou. V knihovně jsem se přehraboval ve starších číslech Veronik a zcela nefoglarovsky (modrá okénka jsem už stejně nebarvil) trhal a ihned ukrýval chybějící stránky se seriálem Superdívka. A dny šly dál...

... a odněkud z dalek závratných — snad od Luhačovic? — vítr občas přinášel útržky beatlesáckých písniček, a někdy ten třesk elektrických kytar docela přehlušil *volání racků bílých* ...

(2003, 2010)